

KORDA NYELVKÖNYVEK

SZERKESZTI:
DR. MAGYAR LÁSZLÓ

JÁTSZVA

LATINUL

IRTA:
DR. MAGYAR LÁSZLÓ
PIARISTA TANÁR

HARMADIK KIADÁS

BUDAPEST, 1943
A SZERZŐ KIADÁSA

JÁTSZVA LATINUL

IRTA:
DR. MAGYAR LÁSZLÓ
PIABISTA TANÁR

HARMADIK KIADÁS

BUDAPEST, 1944
A SZERZŐ KIADÁSA

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csépreghy-utca 2.

Kedves Fiam!

Szinte magam előtt látom elkeseredett arcodat: Nem megy ez a latin! Hidd el, hogy megy az, csak akarni kell. Határozd el komolyan, hogy végigdolgozod ezt a könyvet, s meglátod: fáradságod meghozza gyümölcsét.

Hogy csináld? Hát úgy, hogy keresd ki először a tárgymutatóban, melyik lapon van az az anyag, melyet éppen tanultok az iskolában. Aztán takard el a latin szöveget és — szükség esetén szótár segítségével — fordítsd le a magyar részről. Mikor kész vagy, hasonlítsd össze a kettőt s javítsd ki fordításodat. Az apró kis számok a hátul található magyarázatokra utalnak.

Ha ezt így végigcsinálod, az eredmény nem marad el. A latin nyelvtan ugyanis nem pusztán szabálygyűjtemény lesz számodra, hanem megtanulsz latinul gondolkodni. Ezt akarják előmozdítani a zárójelbe tett rossz magyar fordítások is. Különben a magyar szövegben is vétettem néha édes anyanyelvünk ellen, csak hogy közelebb hozzam a két nyelvet egymáshoz s ezzel megkönnyítsem a fordítást.

Ha pedig úgy érzed, hogy Te másképp is le tudod fordítani a mondatokat latinra, mutasd meg fordításodat a Tanár Úrnak, ő majd megmondja, helyesen gondolkodtál-e. Ő fog legjobban örülni, ha látja, hogy Te már túl vagy a nyelvtani nehézségeken és már azon töröd a fejedet, hogyan mondhatták ezt szépen a rómaiak.

Most pedig munkál! Ne múltjék el nap a nélkül, hogy egy-két mondatot le ne fordítottál volna. Gyakorlat teszi a mestert. Te is az leszel.

Kitartást és latinból egyest kíván

Budapest, 1943 augusztus 27-én

a SZERZŐ.

JELMAGYARÁZAT:

- + pont után: az egész mondat szenvedő.**
- + írásjel előtt: csak az a mondatrész szenvedő.**
- J. Jámber—Kemenes: Latin nyelvtan.**
- E: Esztergomy—Gaál—Nagy: Latin nyelvtan.**

HASONLÓ SZELLEMI KÖNYVEK:

- Nagy József: Gyakorlati latin alaktan. (I—II. oszt.)**
- Révész László: Latin nyelv- és stílusgyakorlatok.**

I. MONDATRÉSZEK

1. Állítmánykiegészítő

a) Kettős Nom. esse, fieri stb. után

1. Petőfi Sándor költőnek született.

2. A király nemsokára kegyetlenné vált.

3. Az Isten Fia emberré lett.

4. Ez a tanuló jónak látszik.

5. Városaink rövid idő alatt nagygyá lettek.

6. Kinizsi Pál a harcban bátor férfiúnak mutatkozott.

7. A szónok rövid idő alatt híressé vált.

8. Hazánk a világháború után kicsiny lett.

9. Egy gyermek lett akkor a magyarok királya.

10. Barátom, te mindig boldognak látszol.

11. Senki sem lesz gyávasággal' halhatatlanná.

12. Szorgalommal' kitűnő tanulókká lehettek.

Alexander Petőfi poeta natus est.

Rex mox crudelis evasit.

Filius Dei homo factus est.
Hic discipulus videtur bonus.

Urbes nostrae brevi magnae factae sunt.

Paulus Kinizsi in proelio vir fortis apparuit.

Orator brevi clarus factus est.

Patria nostra post bellum omnium gentium parva evasit.

Puer tunc rex Hungarorum exstitit.

Amice, tu semper felix videris.

Nemo fit ignavia immortalis.

Diligentia discipuli eminentes fieri potestis.

b) Kettős Nominativus appellari stb. után

1. Mátyást Magyarország legigazságosabb királyának nevezik. + (Mátyás neveztetik.)	Matthias rex Hungariae iustissimus appellatur.
2. Valamikor mindent újnak tartottak. + (Minden tartott.)	Omnia olim nova habebantur.
3. Barátomat szorgalmasnak tartják. + (Barátom tartatik.)	Amicus meus diligens habetur.
4. Ezt a várost egykor Sabariának nevezték. + (Ez a város neveztetett.)	Haec urbs olim Sabaria appellabatur.
5. A szokást második természetnek hívják. + (A szokás hivatik.)	Mos natura altera nominatur.
6. Horthy Miklóst Magyarország kormányzójának nyilvánították. + (H. M. nyilvánított.)	Nicolaus Horthy gubernator Hungariae declaratus est.
7. Ezt a folyót Dunának hívják. + (Ez a folyó hivatik.)	Hoc flumen Danubius vocatur.
8. Rómát Itália fejének nevezik. + (R. nevezetik.)	Roma caput Italiae nominatur.
9. Fábiust diktátornak nevezték ki. + (Fabius ki-neveztetett.)	Fabius dictator dictus est.
10. Cicerót a haza atyjának tartották. + (C. tartott.)	Cicero pater patriae habebatur.
11. Az ilyen könyveket mindig szépek tartják. + (Az ilyen könyvek tartatnak.)	Tales libri semper pulchri ducuntur.
12. Barátom atyját választották meg abban az iskolában tanítónak. + (Atyja választott.)	Pater amici mei in ea schola magister electus est.

13. Sokakat tartanak tudós-
nak, akik nem (azok). +
(Sokan tartatnak.) Multi putantur docti, qui
non sunt.
14. Kiket választottak akkor
konzullá? + (Kik válasz-
tattak?) Qui tunc consules declarati
sunt?
15. A régi magyarokat Isten
nyilainak nevezték. + (A
magyarok neveztettek.) Veteres Hungari sagittae
Dei nominabantur.
16. Mátyást Magyarország
királyává választották. +
(M. választatott.) Matthias rex Hungariae
creatus est.
17. Magyarország legmaga-
sabb hegyeit Kárpátoknak
hívják. + (Hegyei hivatnak.) Montes altissimi Hungariae
Carpatis vocantur.
18. Széchenyi Istvánt a leg-
nagyobb magyarnak neve-
zik. + (Sz. I. minden ma-
gyarok legnagyobbikának
nevezetik.) Stephanus Széchenyi maxi-
mus omnium Hungarorum
nominatur.
19. Deák Ferencet a haza
bölcsének hívják. + (D. F.
hivatik.) Franciscus Deák sapiens
patriae vocatur.
20. Itália legnagyobb váro-
sát Rómának hívják. +
(Városa hivatik.) Urbs Italiae maxima Roma
appellatur.

2. Az állítmánykiegészítő egyezése

a) Substantivum mobile

1. A Nap az ég királya. Sol est rex coeli.
2. A Hold a csillagok ki-
rálynéja. Luna est regina stellarum.
3. A falusi élet a szorgalom
tanítómestere. Vita rustica magistra dili-
gentiae est.

4. A sas a madarak királynéjának nevezik. + (A sas nevezetetik.)

5. Az oroszlán az állatok királya.

6. Az idő az élet tanítója.

7. A virág a tavasz hírnöke.

8. A gólya a tavasz hírnöke.

9. Atyám az én segítőm.

10. Anyám az én segítőm.

11. A kár a balgák tanítója.

12. Az igazság az erények úrnője és királynője.

Aquila regina avium nominatur.

Leo est rex animalium.

Tempus est magister² vitae.

Flos est nuntius veris.

Ciconia est nuntia veris.

Pater adiutor meus est.

Mater adiutrix mea est.

Damnum est magister² stultorum.

Iustitia est domina et regina virtutum.

b) Több alany után

1. Az atya és a fiú elutazott.

2. Az anya és a leány elutazott.

3. Az atya és a leány elutazott.

4. Az anya és a fiú elutazott.

5. Testvérem és nővérem ebben a városban születtek.

6. Az anya és a gyermekek megölték az atyát.

7. A haragot és az elfogultságot kerülni kell. + (Kerülendő.)

8. A halál és az álom igen hasonló.

9. Jótétemény és jogtalanság egymással ellentétesek.

10. Mindenkinnek az arca és szeme felém fordult.

Pater et filius profecti sunt.

Mater et filia profectae sunt.

Pater et filia profecti sunt.

Mater et filius profecti sunt.

Frater meus et soror mea in hac urbe nati sunt.

Mater et liberi patrem amplexi sunt.

Ira et studium fugienda sunt.

Mors et somnus simillima sunt.

Beneficium et iniuria inter se contraria sunt.

Omnium ora et oculi in me conversi (conversa) sunt.

c) Személy- és dolognevek vegyesen

1. A katonák és a hadijelek
már nem látszóttak. | Milites et signa militaria
iam non sunt visi. |
|--|--|

3. Jelző

1. A győztes légió megérkezett a városba.	Legio victrix in urbem advenit.
2. A királyban harcos lélek volt.	In rege bellator animus erat.
3. Ez a hegy a rablók rejtek (elrejtő) helye.	Hic mons est locus occultator latronum.
4. A rómaiak előtt nyitva állott minden tenger és (száraz) föld. (A 1.-nak.)	Romanis omnia maria terraeque (omnesque terrae) patebant.
5. Az ellenség minden szántóföldet és minden várost elpusztított.	Hostes omnes agros et (omnia) oppida devastaverunt.
6. Minden lakóház és épület kigyulladt.	Omnes domus et (omnia) aedificia incendebantur.
7. Ez a diák a legnagyobb buzgósággal és gonddal' tanul.	Hic discipulus summo studio summaque cura discit.
8. Az igazságos Mátyás ebben a városban is volt.	Matthias, rex iustissimus, etiam in hac urbe erat.
9. A híres Róma most is a világ csodája.	Roma, urbs clarissima, etiam nunc miraculum mundi est.
10. A hős Zrínyi Szigetvár várát védelmezte.	Zrínyi, vir fortissimus, arcem Szigetvár defendebat.
11. Ez a bölcs Deák Ferenc szobra.	Haec est statua Francisci Deák, viri prudentissimi.
12. Itáliai utazásunk (Itáliába) kellemes lesz.	Iter nostrum in Italiam iucundum erit.
13. Irántam való jóakaratom dicséretreméltó.	Tua in me benevolentia laudabilis est.

14. Vér nélkül (való) áldozatokat mutattak be az isteneknek. + (Áldozatok csinaltattak.)

Sacra sine sanguine deis facta sunt.

15. A városból (való) menekülés szörnyű volt.

Fuga ex urbe terribilis erat.

16. A katonák visszatérése a táborba már igen nehéz volt.

Reditus militum in castra iam difficillimus erat.

17. A szülők iránt(i) kegyelet a legszebb erény.

Pietas erga parentes pulcherrima virtus est.

4. Állítmányi jelző

1. Haragosan beszélsz.
(Mint haragos.)

Iratus loqueris.

2. Te mondtad ezt nekem először. (Mint első.)

Tu mihi hoc primus dixisti.

3. Ez a város pusztult el utolsónak. (Mint utolsó.)

Haec urbs ultima deleta est.

4. A költő írás közben halt meg. (Mint író, írva.)

Poeta scribens mortuus est.

5. Ezt a beszédet én olvastam el először. (Mint első.)

Hanc orationem ego primus legi.

6. A madár a fa tetején énekel. (A legmagasabb fán.)

Avis in summa arbore cantat.

7. Katonáink az ellenség vezérét élve fogták el. (Mint élő.)

Milites nostri ducem hostium vivum ceperunt.

8. Sok diák nem szívesen jár iskolába. (Mint nem akaró.)

Multi discipuli invitū scholam frequentant.

9. Először ezt a levelet küldtem el neked. (Mint első.)

Ad te hanc epistolam primum misi.

10. Neked hiszek egyedül.
(Mint egyedülinek.)

11. Ha vétkeztem, tudatlanul tettem. (Mint nem tudó.)

12. A legrosszabb emberek (azok), akik tudva hamisat mondanak. (Mint tudók.)

13. Remus látott előbb madarakat. (Mint elsőbb.)

14. A hajók egészen fából készültek. (Mint egészek csináltattak.)

15. Senki sem élhet egyedül. (Mint egyedüli.)

16. A vadász élve fogta el a szarvast. (Mint élő.)

17. Vidáman teszem minden kötelességemet. (Mint vidám.)

18. Ki érkezett meg elsőnek az iskolába? (Mint első.)

19. (Ne) beszélj semmit barátomról távollétében! (Mint távollévőről.)

20. Távollétemben is sokat hallottam rólad. (Mint távollévő.)

21. A tanár (úr) nekem adta előbb a könyvet. (Nekem elsőbbnek.)

22. A szülőket életükben és halálukban egyaránt tisztelni kell. (Mint élők és megholtak tisztelendő.)

23. Ez a csapat állott ellen egyedül az ellenségnek. (Mint egyedüli.)

Tibi soli² credo.

Si peccavi, inscius v. insciens feci.

Pessimi sunt homines, qui scientes falsa dicunt.

Remus prior aves vidit.

Naves totae ex ligno factae sunt.

Nemo solus vivere potest.

Venator cervam vivam cepit.

Laetus facio omnia officia mea.

Quis primus in scholam advenit?

Nihil loquaris de amico meo absenti.

Etiam absens multa de te audivi.

Magister mihi priori librum dedit.

Parentes et vivi et mortui colendi sunt.

Haec manus sola hostibus restitit.

24. A szenátus nem szívesen küldött követeket az ellenséghez. (Mint nem akaró.)

Senatus invitus legatos ad hostes misit.

25. A menekültek szomorúan járkálnak a városban. (Mint szomorúak.)

Profugi in urbe tristes incedunt.

5. Állítmányi értelmező

1. Egyesek ifjúkorukban halnak meg. (Mint ifjak.)

Nonnulli adolescentes moriuntur.

2. Atyám ezt a könyvet gyermekkoromban adta nekem. (Nekem, mint gyermeknek.)

Pater hunc librum mihi puero dedit.

3. Öregkoromban nem fogom ugyanazokat csinálni, amiket most gyermekkoromban csinálok. (Mint öreg, mint gyermek.)

Senex non eadem faciam, quae nunc puer facio.

4. Titus katonaként ment el, fővezérként tért vissza. (Mint katona, mint fővezér.)

Titus miles abiit, imperator rediit.

5. Cicero konzul korában Catilinát a városból kiűzte. (Mint konzul.)

Cicero consul Catilinam ex urbe expulit.

6. Az ifjú az ellenség követeként jött a táborunkba. (Mint követ.)

Iuvenis legatus hostium in castra nostra venit.

7. Atyám ifjúkorában szorgalmasan tanulta a latin nyelvet. (Mint ifjú.)

Pater meus adolescens linguam Latinam diligenter discebat.

8. Az ellenség nemes embereket küldött követként a vezérhez. (Mint követeket.)

Hostes viros nobiles ad ducem legatos miserunt.

6. Accusativus igék mellett a magyartól eltérőleg

1. Miért félsz atyádtól?	Quare patrem times?
2. Anyám segít a szegényeken.	Mater mea pauperes adiuvat.
3. Ezzel a könyvvel tartozom neked szolgálatodért.	Hunc librum tibi pro officio tuo debeo.
4. Ebben az ügyben atyádtól kérj tanácsot!	De hac re patrem consule!
5. Futásban nem versenyezhetsz testvéremmel.	Cursu fratrem meum (ad)aequare non potes.
6. Kifogytam az időből. (Az idő elhagyott engem.)	Tempus me deficit.
7. Őrizkedjél a hamis emberektől!	Cave homines falsos!
8. Ki elől futsz?	Quem fugis?
9. A rómaiak bosszút álltak a szomszédokon a jogtalanságokért.	Romani vicinos pro iniuriis ultii sunt.
10. A fiú bosszút állt atyjáért.	Filius patrem ultus est.
11. A beteg tanácsot kért az orvostól.	Aegrotus medicum consulit.
12. Mindíg ismeretlen bajtól félek.	Semper malum ignotum metuo.
13. Mikor fogyott el a pénzed? (Mikor hagyott el téged a pénz?)	Quando pecunia te deficit?
14. A rablók halállal fenyegették meg a kereskedőt.	Latrones mercatori mortem minabantur.
15. Hasznos (dolog) a hozzáértőktől tanácsot kérni.	Utile est peritos consulere.
16. Tisztelettel tartozol tanáraidnak.	Honorem debes magistris tuis.
17. Az ellenség kegyetlenül bánt a foglyokkal.	Hostes captivos crudeliter tractabant.

18. A vezér bosszút akart állni az ellenségen a király haláláért.

19. A kutya a tolvajnak is hízeleg.

20. Katonáink nem féltek a veszedelmektől.

21. Atyám szívesen segített szüleidnek.

22. Ki fog bosszút állni ezekért a jogtalanságokért?

23. A diákban bennszorult a szó. (A diákot elhagyta a hang.)

24. A szorgalmas diák sohasem menekül a munka elől. (Kerül a munkát.)

25. Miért hízelegsz ennek az embernek?

26. Rád is vár a halál.

27. Büntetés vár rám, ha ezt megcsinálom.

28. A köznép félt az atyák erőszakosságától.

Dux hostes pro morte regis ulcisci voluit.

Canis furem quoque adulatur.

Milites nostri pericula non timuerunt.

Pater meus parentes tuos libenter adiuvit.

Quis has iniurias ulciscetur?

Discipulum vox defect.

Discipulus diligens nunquam fugit laborem.

Quare hunc hominem adularis?

Mors etiam te manet.

Poenā manet me, si hoc facio.

Plebs violentiam patrum timebat.

7. Accusativus a személytelen igék mellett

a) Decet stb. mellett

1. A tanulókhöz szorgalom illik.

2. A dolog nem kerülte el atyád figyelmét. (Atyádat.)

3. Minden polgárhoz illik a hazát szeretni.

Discipulos diligentia decet.

Res non praeteriit patrem tuum.

Omnes cives decet patriam amare.

4. Talán sohasem fogsz csalódni ebben a reményedben. (Ez a remény sohasem csap be téged.)

Fortasse nunquam haec spes te fallit.

5. Ami illik a férfihoz, gyakran nem illik a gyermekhez.

Quod virum decet, puerum saepe dedecet.

6. Minden gyermek örömet leli a játékban. (Minden gyermeket gyönyörködtet a játék.)

Omnes pueros ludus iuvat.

7. A király halála nem maradt sokáig rejtve a nép előtt.

Mors regis populum non diu latuit.

8. Jólesik nekünk téged látni. (Gyönyörködtet bennünket.)

Iuvat nos te videre.

9. Okos (emberek)hez nem illik így beszélni.

Doctos dedecet sic loqui.

10. Csalódtam ebben a véleményemben. (Ez a véleményem megcsalt engem.)

Haec opinio me fefellit.

11. Szerénység illik az ifjúhoz.

Modestia decet adolescentem.

12. A tanuló restsége nem kerülte el a tanár figyelmét. (A tanárt.)

Pigritia discipuli magistrum non fugit.

13. Mindenki örömet leli a szép muzsikában. (Mindenkét gyönyörködtet a zene.)

Musica pulchra omnes iuvat.

14. Ez a tett nem illett hozzád.

Hoc factum te dedecuit.

15. Szomorúságod nem került el figyelmemet. (Engemet.)

Tristitia tua me non praeterit.

16. Ezek a szavak hozzád legkevésbé illenek.

Haec verba te minime decent.

17. Az ellenség tervei nem kerültek el a vezér figyelmét. (A vezért.)

Consilia hostium ducem non praeterierunt.

18. Ki nem leli örömét a mesékben? (Kit nem gyönyörködtetnek a mesék?)

Quem fabulae non iuvant?

19. Ez nem fogja elkerülni szüleid figyelmét. (Szüleidet.)

Hoc parentes tuos non praeteribit.

20. Hogyan kerülhették el figyelmedet ezek a könyvek? (Tégedet.)

Quomodo hi libri te praeterire potuerunt?

b) Miseret stb. mellett

1. Szánjuk ezeket a szegényeket. [Eltölt bennünket a szegényeknek a (szánása).]

Miseret nos horum pauperum.

2. A gonosztevő megbánta gaztettét. [A gonosztevőt eltöltötte gaztettének a (megbánása).]

Latronem paenituit sceleris.

3. Ez a tanuló restelli a munkát. [Ezt a tanulót eltölti a munkának a (restellése).]

Hunc discipulum piget laboris.

4. Valamikor bánni fogod lustaságodat. [Majd eltölt téged lustaságodnak a (megbánása).]

Aliquando paenitebit te pigritiae tuae.

5. Nem unod az ilyen könyveket? [Nem tölt el téged az ilyen könyvek (megunása)?]

Non taedet te talium librorum?

6. Restellem hanyagságomat. [Eltölt engem hanyagságomnak a (restellése).]

Piget me negligentiae meae.

7. Szánlak téged, fiúl [Eltölt engem az irántad való szánalom.]

Miseret me tui, puer!

8. Sohasem bántam meg ezt a tettemet. [Sohasem töltött el engem ennek a tettnek a (bánata).]

9. Miért nem szánjátok meg ezeket a nyomorultakat? [Miért nem tölt el benneteket ezeknek a nyomorultaknak a (megszánása)?]

10. Unjuk mindíg ugyanazokat a dolgokat hallani. [Untat bennünket.]

11. Sohasem szégyeltem ezt megvallani. [Sohasem töltött el engem a szégyen.]

12. Az Isten is megkönyörül az alázatos bűnösökön. [Az Istent is eltölti a bűnösöknek a (megszánása).]

13. Sokan restellik szegénységüket. [Sokakat eltölt a szegénységük (szégyene).]

14. Meg fogjátok bánni ezt a terveiteket. [El fog töltetni benneteket e terv (megbánása).]

15. A rómaiak sohasem unták meg a játékokat. [A rómaiakat sohasem töltötte el a játékoknak a (megunása).]

16. Ki nem unja a fecsegőt? [Kit nem tölt el a fecsegő (megunása)?]

17. Tisztességes (ember) szégyenlene ilyen (dolgokat) csinálni. [A tisztességes embert eltöltene a szégyen.]

Nunquam me huius facti paenituit.

Quare non miseret vos horum miserorum?

Taedet nos semper eadem audire.

Nunquam puduit me hoc confiteri.

Etiam Deum miseret peccatorum humillum.

Multos piget paupertatis.

Paenitebit vos huius consilii.

Romanos ludorum nunquam pertaesum est.

Quem non taedet loquacis?

Honestum puderet talia facere.

18. Rövidesen megbánta minden ígéretét. [Eltöltötte őt ígéreteinek a (megbánása).]

19. A fiúk nem unták meg a falusi életet. [A fiúkat nem töltötte el a falusi életnek a (megunása).]

20. Sohasem szégyeld egyszerű szüleidet! [Sose töltőn el tégedet egyszerű szüleidnek a (szégyenlése).]

21. Az emberek gyakran megbánják előbbi szándékukat. [Az embereket eltölti előbbi szándékuknak a (megbánása).]

22. Sohasem restellték ők a vállalkozásukat? [Nem töltötte el őket sohasem a vállalkozásuknak a (szégyene)?]

23. A király nagyon megszánta őket. [A királyt eltöltötte azoknak a (megszánása).]

Brevi omnium promissorum pœnituit eum.

Pueros vitæ rusticæ non est pertæsum.

Nunquam pudeat te humilium parentum tuorum!

Homines sæpe pœnitent prioris consilii.

Nunquam eos incepti sui piguit?

Regem valde misereuit eorum.

8. Accusativus loci

1. Szüleim Rómába utaztak.

2. Akarsz-e velem jönni Athénbe?

3. A kereskedők tegnap Delusba hajóztak.

4. A hajóhad Karthágóba utazott.

Parentes mei Romam profecti sunt.

Vis-ne mecum Athenas venire?

Mercatores heri Delum navigaverunt.

Classis Carthaginem profecta est.

5. Anyám holnap Aquincumba akar menni.

6. A követek Korinthusba mentek.

7. Holnap hazamegyek (v. hazamegyünk).

8. Igen szívesen megyek falura.

9. A katonák a táborból hazatértek.

10. Miért utazol el Corioliba?

11. Kt küldtek követnek Velibe? + (Ki küldetett mint követ?)

12. A beteg tanulót hazavezették. + (A tanuló vezette.)

13. Mikor akarsz visszatérni Budapestre?

14. A te gyermekeid vezetnek bennünket haza.

15. Sok hajót küldtek Ciprusba. + (Sok hajók küldtek.)

16. Atyám Róma városába (v. Rómába, az örök városba) utazott.

17. A vezér Tarquinlibe, Etrúria legvirágzóbb városába ment.

18. A költő Antiochia városába (v. Antiochiába, az igen híres városba) érkezett.

19. Miért nem jössz Budapestre, a legszebb városba?

Mater mea cras Aquincum se conferre vult.

Legati Corinthum se contulerunt.

Cras domum redibo (v. domos redibimus).

Libentissime me rus confero.

Milites ex castris domos redierunt.

Quare Coriolos proficisceris?

Quis Velos legatus missus est?

Discipulus aegrotus domum reductus est.

Quando vis Budapestinum reverti?

Liberi tui nos domos deduxerunt.

Multae naves Cyprum missae sunt.

Pater meus in urbem Romanam (v. Romam, in urbem aeternam) profectus est.

Dux Tarquinius, in urbem Etruriae florentissimam se contulit.

Poeta in urbem Antiochiam (v. Antiochiam, in urbem celeberrimam) pervenit.

Quare non venis Budapestinum, in oppidum pulcherrimum?

20. A szép Szombathelyre utazom.

Sabariam, in urbem pulcherrimam proficiscor.

9. Accusativus temporis

1. A kényúr tíz évig nyomta el a várost.

Tyrannus decem annos urbem opprimebat.

2. Ez az öreg nyolcvanéves.

Hic senex octoginta annos natus est.

3. A király már három éve uralkodik (vagy: harmadik éve).

Rex tres iam⁵ annos (annum iam tertium) regnat.

4. Nyolc évig járunk ebbe az iskolába. (Látogatjuk ezt az iskolát.)

Octo annos hanc scholam frequentamus.

5. Már tíz napja olvasom ezt a könyvet.

Decem iam dies hunc librum lego.

6. Tizenhárom éves vagyok.

Tredecim annos natus sum.

7. Az ellenség sok hónapon keresztül a városban tartózkodott.

Hostes multos menses in urbe commorabantur.

8. Néhány napig itt akarok maradni.

Aliquot dies hic manere volo.

9. Egy egyhónapos gyermek halt meg tegnapi.

Puer unum mensem natus heri mortuus est.

10. Két egyhónapos gyermek halt meg tegnapi.

Duo pueri unum mensem nati heri mortui sunt.

11. Egyes állatok egy napig élnek.

Quaedam animalia unum diem vivunt.

12. A király húszéves korában foglalta el a trónt (az uralmat).

Rex viginti annos natus dominatum occupavit.

13. A katonák sok napig harcoltak.

Milites multos dies dimicabant.

14. Az ő atyja negyvenéves korában halt meg.

Pater eius quadraginta annos natus mortuus est.

15. Tizenkétéves leányok szívesen olvasnak ilyesmitket.

16. Ez a férfi sok éven keresztül vak volt.

17. A gyermekek hatéves korukban kezdenek iskolába járni. (Kezdi látogatni az iskolát.)

18. Atyám már két (v. második) hónapja távol van.

19. Ma csak öt órát aludtam.

20. A hadsereg egy éjen át a város előtt volt.

21. A beteg már negyedik napja semmit sem eszik.

Puellae duodecim annos natae libenter talia legunt.

Hic vir multos annos caecus erat.

Pueri sex annos nati scholam frequentare incipiunt.

Pater meus duos iam menses (v. mensem iam secundum) abest.

Hodie quinque horas tantum dormiebam.

Exercitus unam noctem ante urbem erat.

Aegrotus quartum iam diem nihil edit.

10. Accusativus mensurae

1. Ez a torony hetven láb¹⁸ magas.

2. Ez az út húsz láb széles.

3. A város a tengeről ezer lépésnyire volt.

4. A katonák harminc láb széles árkot húztak.

5. A házak nyolcvan lépésnyire álltak egymástól.

6. Ezek az árkok kétszáz lépés hosszúak.

7. A katonák negyven láb magas sáncot¹⁹ hánytak.

Haec turris septuaginta pedes alta est.

Haec via viginti pedes lata est.

Urbs a mari mille passus aberat.

Milites fossam triginta pedes latam duxerunt.

Domus octoginta pedes inter se distabant.

Haec fossae ducentos pedes longae sunt.

Milites aggerem quadraginta pedes altum extruxerunt.

8. A folyó a várostól hét-száz lépésnyire van.

9. A rómaiak az ellenségtől kilencszáz lépésnyire táboroztak.

10. A templomunk hatvan láb hosszú.

11. Az ellenséges hadsereg a mi táborunktól hatszáz lépésnyire megtelepedett.

Flumen ab urbe septingentos passus abest.

Romani nongentos passus ab hostibus castra posuerunt.

Templum nostrum sexaginta pedes longum est.

Exercitus inimicus sescentos passus a castris nostris consedit.

11. Kettős Accusativus

a) Appellare stb. mellett

1. A magyar nép Mátyást királlyá választotta.

2. Miért tartasz engemet jó-nak?

3. Az egész nép Cicerót konzulnak nyilvánította.

4. A katonák a csatában bátraknak mutatkoztak.

5. A történelmet az élet mesterének mondjuk.

6. A magyarok Mátyást igazságosnak nevezik.

7. Barátainknak tartunk benneteket.

8. Sokan semmit sem tartanak helyesnek.

9. A vezér kegyesnek mutatkozott.

10. A gazdagság már sokakat bűnössé tett.

Populus Hungaricus Matthiam regem creavit.

Quare me bonum putas?

Omnis populus Ciceronem consulem declaravit.

Milites in pugna se fortes praestiterunt.

Historiam magistrum vitae dicimus.

Hungari Matthiam iustum nominant.

Vos amicos nostros habemus.

Multi nihil rectum ducunt.

Dux se clementem praebuit.

Divitiae iam multos sceleratos reddiderunt.

11. Ezeket a hegyeket Kárpátoknak hívjuk.

12. A barátság az életet kellemessé teszi.

13. A vezér minden katonát hűségesnek tartott.

14. Az igazságot mindig a legfőbb jónak tartsd!

15. Az ész teszi az embert a föld urává.

16. A katonák a legbátrabb férfiút vezérül választották maguknak.

17. A szülők életünket könnyűvé teszik.

18. A költők a Holdat az ég királynőjének nevezik.

19. Mindig okosnak mutatkozzál!

20. A kapzsi a szegénységet szörnyű nagy vétkeknek tartja.

21. Szent István igen bölcs királynak mutatkozott.

22. Az eső a szántóföldet termékenyvé teszi.

23. A púnok Hannibált fővezérré tették.

24. A bűn az embereket nyomorultakká teszi.

25. A szerencse néha az alázatosakat is elbizakodottá teszi.

Hos montes Carpatos vocamus.

Amicitia vitam iucundam reddit.

Dux omnes milites fideles existimabat.

Iustitiam semper summum bonum habet!

Mens facit hominem dominum terrae.

Milites virum fortissimum sibi ducem creaverunt.

Parentes vitam nostram facilem efficiunt.

Poetae lunam reginam coeli appellant.

Semper prudentem te praestat!

Avarus paupertatem ingens vitium ducit.

Sanctus Stephanus se regem sapientissimum praestitit.

Pluvia agrum fertilem efficit.

Poeni Hannibalem imperatorem fecerunt.

Scelus homines miseros facit.

Fortuna nonnunquam etiam humiles superbos reddit.

b) *Docere és celare mellett*

1. Ki tanít téged a latin nyelvre?	Quis te linguam Latinam docet?
2. Hibáimat nem tudom elrejtteni előled.	Vitia mea te celare non possum.
3. Szüleink mindig (csak) szépre tanítanak bennünket.	Parentes nos semper pulchra docent.
4. Nem titkolom el előttem a tervemet.	Non celo vos consilium meum.
5. Atyám tanította testvéremet erre a művészetre.	Pater fratrem meum hanc artem docuit.
6. A követ mindenki elől eltitkolja utazásának célját.	Legatus finem itineris omnes celat.
7. Ki fogja tanítani nővéredet zenére?	Quis sororem tuam musicam docebit?
8. Miért titkoltad el ezt előlem?	Quare me hoc celavisti?
9. A szükség sokra megtanítja az embereket.	Necessitas homines multa docet.
10. Te tanítottál engemet erre az énekekre.	Tu me hunc cantum docuisti.
11. Senki sem rejtheti el bűneit az Isten elől.	Nemo peccata sua Deum celare potest.

12. *Genitivus proprietatis*

1. A tanuló kötelessége szorgalmasan tanulni.	Discipuli est diligenter discere.
2. Könnyelműség jele ilyeneket mondani.	Levitatis est talia dicere.
3. A bíró hivatala a gonoszokat megbüntetni.	Iudicis est improbos punire.
4. Az én feladatom tanítani, a tieteké tanulni.	Meum est docere, vestrum discere.
5. Az ő feladata a várost megvédeni az ellenségtől.	Eius est urbem ab hostibus defendere.

6. Az ő feladatuk volt a király útját előkészíteni.

7. Emberiesség jele a nyomorultakon segíteni.

8. A gyermekek kötelessége engedelmeskedni a szülőknek.

9. Kötelességünk hálát adni Istennek a jótéteményekért.

10. Az esztelennek szokása bolondokat beszélni.

11. Mindenegyres ember szokott (szokása) tévedni.

12. Kötelességetek szeretni a hazát.

13. A katonák feladata bátran harcolni.

14. Nem szokásom hazudni.

15. A bátor férfiak szokása a fájdalmat türelmesen elszenvedni.

16. Nagy tehetség jele új dolgokat feltalálni.

17. A vezér feladata lesz minden szükséges dolgot előkészíteni.

Eorum erat iter regis prae-
parare.

Humanitatis est miseros
iuvare.

Liberorum est parentibus
oboedire.

Nostrum est Deo pro bene-
ficiis gratias agere.

Dementis est stulta loqui.

Culusvis hominis est errare.

Vestrum est patriam amare.

Militum est fortiter pugnare.

Non est meum mentiri.

Virorum fortium est dolorem
toleranter pati.

Magni ingenii est nova in-
venire.

Ducis erit omnia necessaria
praeparare.

13. Genitívus az interest mellett

1. A polgároknak érdekében áll, hogy a hivatalnokok igazságosak legyenek.

2. Atyádnak nagyon érde-
kben áll, hogy te szorgal-
mas légy.

Civium interest magistratus
iustos esse.

Patris tui multum interest te
diligentem esse.

3. A rómaiaknak érdekében állott, hogy Karthágó elpusztuljon.

4. A tanulóknak érdekében áll, hogy szorgalmasan tanuljon.

5. Nekünk nagyon érdekünkben áll ezt tudni.

6. A hazánk érdekében áll, hogy a polgárok megelégedettek legyenek.

7. Az államnak nagyon érdekében áll, hogy a művészetek viruljanak.

8. Nekünk is, nektek is érdekünkben áll, hogy a haza ép (boldog) legyen.

9. Nekik legkevésbé áll érdekükben, hogy ezt megcsináld.

10. Nekem nagyon érdekemben áll, hogy téged lássalak.

11. Neki érdekében áll, hogy velünk jöjj.

12. Érdeketekben áll, hogy ne késlekedjete.

13. Érdekedben áll, hogy ne lássa ezt a tanár (úr).

Romanorum intererat Carthaginem deleri.

Discipuli interest diligenter discere.

Nostra magnopere interest hoc scire.

Patriae interest cives contentos esse.

Civitatis magnopere interest artes florere.

Et nostra et vestra interest, ut patria salva sit.

Eorum minime interest, ut hoc facias (intererat... faceres).

Mea magnopere interest, ut te videam (intererat... viderem).

Illius interest, ut nobiscum venias (intererat... venires).

Vestra interest, ne moram faciat (intererat... faceretis).

Tua interest, ne magister hoc videat (intererat... videret).

14. Genitívus obiectívus főnevek mellett

1. Az egész várost elöltötte az ellenségtől való félelem.

Timor hostium totam urbem implevit.

2. Minden ifjúhoz illik a dicsőségvágy.

3. Az erődben való bizakodás könnyen tönkretethet téged.

4. Az embergyűlölet a lélek betegsége.

5. Kellemes az elmúlt bajokra való emlékezés.

6. A hazaszeretet a legszebb erény.

7. A vezér meg akarta bosszulni a római népen esett sérelmeket.

8. A beteg halálfélelmet érez.

9. Sohase adjátok fel a győzelembe vetett reményt!

10. A szülők iránti kegyelet legyen számodra a legfőbb törvény!

11. A munkakerülés már sokakat tönkretett.

12. A veszélyektől való félelem nem tartotta vissza a hajósokat.

13. Szüleink tanítottak bennünket először istenszereetre. (Mint elsőik.)

14. A szerencsétlenekről való gondoskodás keresztény erény.

15. A jobb időbe vetett remény a szomorúakat is felvidítja.

Cupiditas gloriae omnes iuvenes decet.

Fiducia virum te facile perdere potest.

Odium hominum morbus animi est.

Iucunda est memoria malorum praeteritorum.

Amor patriae virtus pulcherrima est.

Dux iniurias populi Romani ulcisci voluit.

Aegrotus timorem mortis sentit.

Nunquam spem victoriae dimittit!

Pietas parentum tibi suprema lex esto!

Fuga laboris iam multos perdidit.

Timor periculorum nautas non retinuit.

Parentes primi nos amorem Dei docebant.

Cura miserorum virtus Christiana est.

Spes aetatis melioris etiam tristes exhilarat.

15. Gen. obiectivus melléknevek mellett

1. Városaink tele voltak katonákkal.	Urbes nostrae militum plenae erant.
2. Nővérem igen jártas a zenében.	Soror mea musicae peritissima est.
3. Az emberek természete újdonságra vágyó.	Natura hominum rerum novarum est avida.
4. Mindenki gyűlöli a jótéteményekről megfeledkezőt.	Omnes immemorem beneficiorum oderunt. ⁹
5. Nem vagyok járatlan a történelemben.	Non sum ignarus historiae.
6. Egyedül az ember eszes lény. (Részes az észben.)	Homo solus est rationis particeps.
7. Ő is részes volt az összeküvésben.	Etiam ille coniurationis conscius erat.
8. A tengerek tele vannak nagy állatokkal.	Maria plena sunt animalium magnorum.
9. A bírónak járatosaknak kell lenniök a törvényekben. (A bírók tartoznak lenni.)	Iudices legum periti esse debent.
10. A rómaiak nem mindig törekedtek békére. (Nem voltak törekvők.)	Romani non semper pacis studiosi erant.
11. Barátom tanácsalanul jött hozzám. (Mint nem részes a tanácsban.)	Amicus consilii expertus ad me venit.
12. A katonák részesedtek a zsákmányban. (Részesekké tettek.)	Milites praedae participes sunt facti.
13. Már most gondoljatok a jövőre! (Legyetek emlékezők.)	Iam nunc estote memores futuri!
14. A vezérnek járatosnak kell lennie a hadügyben. (A vezér tartozik lenni.)	Dux rei militaris peritus esse debet.

15. Sokan pénzéhesek. (Pénz után vágyódók.)
16. Ez a tanuló semmit sem tud. (Minden dologban járatlan.)
17. Minden emberi (dolog) tévedésekkel van tele.
18. Sose vágyódjál gazdagság után! (Légy vágyódó.)
19. Mindíg emlékezni fogok erre a jóléteményedre. (Emlékező leszek.)
20. A vitézség veszély után vágyik. (Vágyódó.)
21. Nem sokan voltak beavatva a tervekbe.
22. Járatlan vagyok a latin nyelvben.
23. A rómaiak nagyon járatosak voltak a hajózásban.
24. A matrónák szomorúan Coriolanushoz mentek. (Mint szomorúsággal teltek.)
25. A jövőre gondolva szorgalmasan tanulok. (Mint megemlékező a jövőről.)

Multi sunt pecuniae avidi.

Hic discipulus omnium rerum inscius est.

Omnia humana errorum sunt plena.

Nunquam sis divitiarum cupidus!

Semper huius beneficii tui memor ero.

Avida est periculi virtus.

Non multi consiliorum participes erant.

Imperitus sum linguae Latinae.

Romani navigationis peritissimi erant.

Matronae maeroris plenae ad Coriolanum ibant.

Memor futuri diligenter disco.

16. Gen. obiectivus participiumok mellett

1. A békeszerető nem civakodik.
2. Ez az asszony istenfélő.
3. A katonáknak bírniuk kell a szomszúságot. (A katonák tartoznak tűrők lenni.)

Pacis amans non altercatur.

Haec mulier Dei metuens est.

Milites sitis patientes esse debent.

4. A munkakerülő tanulók nem haladnak elő a tudományokban.

5. Az északi népek edzetek a hideg ellen.

6. Széchenyi István igen hazaszerető férfiú volt.

Discipuli laboris fugientes non proficiunt in litteris.

Populi septentrionales frigoris patientes sunt.

Stephanus Széchenyi vir patriae amantissimus erat.

17. Genitivus qualitatis

1. Ez a tanuló kiváló tehetségű fiú.

2. Barátom atyja nagy befolyású férfiú volt.

3. Családunknak nagy értékű könyvei vannak.

4. Tanáraink kiváló képzettségűek.

5. Anyám derűs kedélyű asszony.

6. Az én ruhám zöld színű lesz.

7. Az én barátom közepes tehetségű tanuló.

8. A vezér főleg az alsóbbrendű katonákat dicsérte meg.

9. Az erény nagyobb értékű, mint a gazdagság.

10. A nagy tehetségű költő háborúban halt meg.

11. Könnyű fegyverzetű katonák jöttek tegnap a városba.

12. Szokatlan nagyságú állatok élnek a tengerekben.

Hic discipulus puer ingenii excellentis est.

Pater amici mei vir magnae potentiae erat.

Familia nostra libros magni pretii habet.

Magistri nostri eximiae eruditionis sunt.

Mater mea mulier serenae ingenii est.

Vestis mea viridis coloris erit.

Amicus meus est discipulus mediocris ingenii.

Dux imprimis milites inferioris ordinis laudavit.

Virtus est maioris pretii, quam divitiae.

Poeta magni ingenii in bello mortuus est.

Milites levis armaturae heri in urbem venerunt.

Animalia insolitae magnitudinis vivunt in maribus.

13. Atyám is ilyen korú férfiú. (Ezen korú.)

14. Nagyatyám igen nagy tekintélyű férfiú volt.

15. Nagyanyám kiváló szépségű asszony volt.

16. Egy nagy bölcseségű férfiú tanított engem erre.

17. Ez az ifjú heves természetű (lelkű).

18. Nagyatyám már élemedett korú férfiú. (Súlyosabb korú.)

19. Testvéreim szépreményű ifjak. (A legjobb reményűek.)

20. A katonák egy kiváló vitézségű férfiút választottak vezérré.

21. Ez (a dolog) nagy jelentőségű.

22. Ez a tanuló nehéz felfogású. (Kemény felfogású.)

23. Nővérem egy kis súlyú gyűrűt kapott atyámtól.

24. A költő atyja nem volt szenátor-rendű ember.

Etiam pater meus vir huius aetatis est.

Avus meus vir summae auctoritatis erat.

Avia mea mulier excellentis pulchritudinis erat.

Vir magnae sapientiae me hoc docuit.

Hic iuvenis fervidi animi est.

Avus meus iam vir gravioris aetatis est.

Fratres mei adolescentes optimae spei sunt.

Milites virum eximiae virtutis ducem creaverunt.

Hoc magni momenti est.

Hic discipulus duri ingenii est.

Soror mea a patre anulum parvi ponderis accepit.

Pater poetae non erat homo ordinis senatorii.

18. Genitivus quantitatis

1. A rómaiak ötszáz hajóból álló hajóhadat állítottak össze.

2. Egy negyvenéves férfiú lett a vezér.

3. A mi utunk háromnapos lesz.

Romani classem quingentarum navium comparaverunt.

Vir quadraginta annorum dux factus est.

Iter nostrum trium dierum erit.

4. A büntetés tízévi szám-
kivetés volt.

5. A katonáknak néhány
(kevés) napi pihenőt adtak
a csata után. +

6. Katonáink két hónapi
eledelt vittek magukkal.

7. Ez az út csak ezer lé-
pés(nyi).

8. Testvérem kilencéves.

9. A fal magassága tizenhat
láb(nyi) volt.

10. Egy hároméves gyermek
tegnap elveszett.

11. A hajó négynapos út
után elmerült.

12. A város körül tízenöt
lábnyi árkot vontak. +

13. Egy egyhónapos csecse-
mőt temetnek ma. +

Poenā erat exsiliū decem
annorum.

Militibus post pugnam quies
paucorum dierum data est.

Militēs nostri cibaria duo-
rum mensium secum tulerunt.

Haec via est tantum mille
passuum.

Frater meus est novem
annorum.

Altitudo muri erat sedecim
pedum.

Puer trium annorum heri
amissus est.

Navis post iter quattuor die-
rum submersa est.

Circa urbem fossa quin-
decim pedum ducta est.

Infans unius mensis hodie
sepelitur.

19. Genitivus partitivus

1. Afrikában nagy mennyi-
ségű aranyat találnak. +
(Az arany nagy mennyisége
található.)

2. Kinek adott meg az Isten
a halandók közül mindent?

3. A katonák közül kevesen
tértek élve haza. (Mint élők.)

4. A tanulók közül senki
sem olvasta el ezt a köny-
vet.

Magna vis auri in Africa in-
venitur.

Cui mortalium Deus omnia
dedit?

Pauci militum vivi domos
redierunt.

Nemo discipulorum hunc
librum perlegit.

5. A vezér a katonák közül az öregebbeket hazájukba visszaküldte.

6. Ki a legszorgalmasabb az összes tanulók közül?

7. Mindenki közül elsőnek én láttalak téged. (Mint első.)

8. Mi újságot hallottál? (Mi szomorút hallok?)

9. A légiók közül kettő megtámadta az ellenséget.

10. Abban az ifjában van elég bátorság (lélek).

11. A rómaiak az ellenség közül sokat fogságba ejtettek.

12. Néhányan a barátaim közül talán meg fognak érteni engem.

13. Azok közül a fák közül sokat én ültettem.

14. Atyám sok pénzt kapott a házért.

15. Valami jót (jobbat) kívánok hallani testvéremről.

16. Semmi okosat sem hallottunk tőle. (Okosságot.)

17. A balandók közül senki sem tudja előre halála óráját.

18. A magyar királyok közül a legkiválóbb Szent István volt.

19. Ki üdvözli majd közülünk a tanár urakat?

20. Közületek senkit sem láttam tegnap a színházban.

Dux seniores militum in patriam remisit.

Quis est omnium discipulorum diligentissimus?

Primus omnium ego te vidi.

Quid novi audisti? (Quid triste audio?)

Legionum duae hostes adortae sunt.

In isto iuvene satis animi est.

Romani multos hostium ceperunt.

Nonnulli amicorum meorum me fortasse intelligent.

Multas istarum arborum ego sevi.

Pater meus multum pecuniae⁹ pro domo accepit.

Aliquid boni (melius⁹) de fratre meo audire cupio.

Nihil prudentiae ab eo audivimus.

Nemo mortalium horam mortis praenoscit.

Excellentissimus regum Hungariae Sanctus Stephanus erat.

Quis nostrum salutabit magistros?

Heri neminem vestrum in theatro vidi.

21. Az emberek nagy sokasága kísérté a költőt a sírhoz.

22. Semmi szépet (örvendéteset) sem mondhatok erről az ügyről.

23. A katonák közül a legbátrabbak elesetek a csatában.

24. Ma a polgárok közül keveset láthatsz az utcákon.

25. Három barátomnak a tanár (úr) ma szép könyveket adott.

26. Közületek valaki talán meg tudja mondani ezt nekem.

27. Ebben a férfiúban több erő, mint tehetség van.

28. Ne mondj semmi hamisatl

29. Valami rosszat (kiváló dolgot) hallottam róla.

30. Már elég példát láttál. (A példákából eleget.)

31. Több tiszteletet a szülők iránt!

32. Minden ember közül az első Ádám volt.

33. Tégy mindennap valamelyes jót!

34. Minden nép közül a leggazdagabbak az angolok.

35. Testvéreim közül a nagyobbiknak adom e könyveket.

36. Volt-e tegnap elég időd? (Birtál-e?)

Magna multitudo hominum poetam ad sepulcrum comitanti sunt.¹¹

Nihil pulchri (laetabile^o) de hac re dicere possum.

Fortissimi militum in pugna ceciderunt.

Hodie paucos civium in viis videre potes.

Tribus amicorum meorum magister hodie pulchros libros dedit.

Aliquis vestrum fortasse hoc mihi dicere potest.

In hoc viro plus inest virium, quam ingenii. Nihil falsi dicas!

Aliquid mali (eminens^o) de eo audiui.

Iam satis exemplorum vidisti.

Plus honoris erga parentes!

Primus omnium hominum erat Adam.

Fac cotidie aliquantum boni!

Omnium populorum di(vi)-tissimi sunt Britanni.

Maiori fratrum meorum hos libros dabo.

Habuisti-ne heri satis temporis?

37. Miért kívánsz kevesebb munkát és több pénzt?

38. A tanulók közül egyik sem szorgalmasabb, mint ez.

39. Ma is csak kevés hasznom volt. (Hasznot csináltam.)

40. A katonák közül az (egyik) rész átkelt a folyón.

41. A szerencsében igen kis hűség van. (A szerencse igen keveset bír a hűségből.)

42. Akkor nagy mennyiségű gabonát adtak a népnek.
+ (A gabona nagy bősége adatott.)

Quare postulas minus laboris et plus pecuniae?

Nullus (v. nemo) discipulorum diligentior est, quam hic.

Hodie quoque paulum lucri feci.

Pars militum flumen transgressi sunt.²¹

Minimum fidei habet fortuna.

Magna copia frumenti tunc plebi data est.

20. Genitivus partitivus számnevek mellett

1. 3000 (1000) katona esett el ebben a csatában.

2. A királynak 13,000 (13,800) gyalogosa volt.

3. A vezér 2000 (1000, 1200) lovas küldött az ellenség ellen.

Tria milia militum (mille milites) in hac pugna ceciderunt.

Rex tredecim milia peditum (tredecim milia octingentos pedites) habuit.

Dux duo milia equitum (mille equites, mille ducentos equites) contra hostes misit.

21. Genitivus pretii

1. A bölcs férfit kevésre becsüli a vagyont.

Vir sapiens divitias parvi ducit.

2. A király nagyra értékelte a vezér szolgálatát.

3. Többre értékelünk tégedet, mint mindenki más.

4. A te tudományod keveset ér.

5. Annyiért adom el ezt a házat, amennyiért akarod.

6. A magyarok a vitézséget mindig igen sokra tartották.

7. Annyiért vettem a könyveket, amennyit érnek.

8. Mennyire becsülöd ezt a villát?

9. A pazarló a saját (dolgait) mindig igen kevésre becsüli.

10. Barátom, téged igen sokra tartalak.

11. Nem adtam el többért a lovaimat, mint te.

12. Sokan az erényt kevesebbire becsülik, mint a pénzt.

13. A test egészségét sokra értékeljük.

14. A vezér a követek szavait kevésbé vette.

15. Ez a férfit többet ér, mint ötven más.

16. A kereskedők a pénzt mindig sokra becsülik.

17. Többet ér a szorgalom, mint a lustaság.

18. Többre tartom a testvéredet, mint a barátját.

19. Annyiért adom el ezeket

Rex operam ducis magni aestimavit.

Pluris te habemus, quam omnes alios.

Scientia tua parvi est.

Tanti vendo hanc domum, quanti vis.

Hungari virtutem semper plurimi habebant.

Libros tanti emi, quanti sunt.

Quanti aestimas hanc villam?

Prodigus sua semper minimi pendit.

Amice, te plurimi facio.

Non pluris equos meos vendidi, quam tu.

Multi virtutem minoris putant, quam pecuniam.

Sanitatem corporis magni facimus.

Dux verba legatorum parvi fecit.

Hic vir pluris est, quam quinquaginta alii.

Mercatores pecuniam semper magni aestimant.

Diligentia pluris est, quam pigritia.

Fratrem tuum pluris habeo, quam amicum eius.

Tanti hos libros tibi vendo,

a könyveket neked, amennyiért vettem őket.

20. Aki a saját (dolgoit) kevésre becsüli, a másokéit még kevesebbre fogja becsülni.

21. Hogyan tudtad a villádat többért bérbeadni, mint én?

quanti eos emi.

Qui sua parvi pendit, aliena etiam minoris pendet.

Quomodo potuisti villam tuam pluris locare, quam ego?

22. Genitivus memoriae

1. Miért feledkeztél meg kötelességedről?

2. Emlékezzetek meg a holtakról!

3. Hogyan tudtál elfeledkezni hazádról?

4. Uram, emlékezzél meg rólam!

5. Nem könnyű (dolog) elfeledni a jogtalanságokat.

6. Atyám figyelmeztetett engemet ígéretemre.

7. Az igazi barát sohasem feledkezik meg barátjáról.

8. Egykor jólesik majd visszaemlékezni ezekre a napokra.

9. Anyám jutott mindjárt eszembe.

10. Emlékeztetek régi barátságunkra.

11. Emlékezzünk a magyarok ősi vitézségéről!

12. Feledd el az én heves szavaimat!

Quare oblitus es officii tui?

Memento mortuorum!

Quomodo potuisti oblivisci patriae tuae?

Domine, memento mei!

Non est facile oblivisci iniuriarum.

Pater me commonuit promissi mei.

Verus amicus amici nunquam obliviscitur.

Horum dierum meminisse aliquando iuvabit.

Matris meae venit mihi statim in mentem.

Commoneo te veteris amicitiae nostrae.

Reminiscamur virtutis pristinae Hungarorum!

Obliviscere vehementium verborum meorum!

13. Kellemes (dolog) visszaemlékezni a fáradalmakra.

14. Erre a napra sohasem tudok majd kellemesen vissza gondolni.

15. A büszkék könnyen megfeledkeznek az emberi gyarlóságról.

16. Semmi sem emlékeztet bennünket itt az ősi dicsőségre.

17. A hálás gyermekek sohasem felejtik (feledkeznek) el a szülők jótetteit.

Iucundum est meminisse laborum.

Huius diei nunquam iucunde reminisci poterō.

Superbi facile obliviscuntur debilitatis humanae.

Nihil admonet nos hic gloriae pristinae.

Liberi grati nunquam obliviscuntur beneficiorum parentum.

23. Genitivus criminis

1. A tanár ezt a tanulót lustasággal vádolja.

2. Három katonát elítéltek árulásért. +

3. A bíró a rablóra rábizonyította a gyilkosság vádját.

4. Miért vádolnak benneteket hűtlenséggel? +

5. Senki sem mentheti fel őt a kegyetlenség vádjára alól.

6. Sok földművest gyűjtőgatás miatt törvény elé idéznek. +

7. Minden árulót fejvesztésre ítélnék. +

8. Meghalt férfiakat is vádolnak ezzel a gonosztettel. +

Magister hunc discipulum pigritiae accusat.

Tres milites proditiōnis damnati sunt.

Iudex latronem caedis convict.

Quare infidelitatis accusamini?

Nemo eum crudelitatis absolvere potest.

Multi agricolae incendii arcessuntur.

Omnes proditores capitis damnantur.

Etiā viri mortui huius sceleris arguuntur.

9. A bíró nem fogja őt felmenteni az atyagyilkosság vádja alól.

10. Ezt a leányt méltán vádolják hiúsággal. +

11. A kereskedő feleségét felmentették a rágalmozás vádja alól. +

12. Ki merészel téged megvádolni ezzel a gonoszsággal?

13. Méltán vádolnak tégedet kapzsisággal. +

14. Senki sem vádolhatja katonáinkat gyávasággal.

15. Ezt a férfit lopás miatt idézték törvény elé. +

Iudex eum parricidii non liberabit.

Haec puella merito vanitatis accusatur.

Uxor mercatoris calumniae absoluta est.

Quis te huius flagitii accusare audeat?

Merito avaritiae argueris.

Nemo milites nostros ignaviae accusare potest.

Hic vir furti postulatus est.

24. Dativus auctoris

1. Minden embernek meg kell halnia.

2. Katonáinknak ott majd bátran kell harcolniuk.

3. Nekem ma írnom kellett.

4. Neked kerülnöd kell ezt a fiút. (A fiú kerülendő.)

5. Szeretnünk kell a hazát. (A haza szeretendő.)

6. Nektek szeretnetek kell szüleiteket. (A szülők szeretendők.)

7. Minden polgárnak dolgoznia kell a hazáért.

8. Ezeket nekem meg kellett mondanom. (Ezek megmondandók voltak.)

Omnibus hominibus moriendum est.

Militibus nostris ibi fortiter pugnandum erit.

Hodie mihi scribendum erat.

Hic puer tibi vitandus est.

Patria nobis amanda est.

Parentes vobis amandi sunt.

Omnibus civibus pro patria laborandum est.

Haec mihi dicenda erant.

9. Ezt a tetteket nektek is helyeselnetek kell. (Ez a tettem helyeselendő.)

10. Miért kellett nektek elhagynotok hazátokat? (Miért volt elhagyandó a haza?)

11. Így majd semmitől sem kell nektek félnetek. (Semmi sem lesz féltendő.)

12. Neked is meg kell dicsérned ennek a tanulónak a szorgalmát. (A szorgalma megdicsérendő.)

13. Talán (még) nekünk is el kell majd hagynunk városainkat. (A városok elhagyandók lesznek.)

Hoc factum meum etiam vobis probandum est.

Quare vobis patria relinquenda erat?

Sic vobis nihil timendum erit.

Et tibi diligentia huius discipuli laudanda est.

Fortasse etiam nobis urbes relinquendae erunt.

25. Dativus commodi igék mellett

1. Az anya félti beteg fiát.

2. Nem tudtál gondoskodni magadról?

3. Ezután jobban gondoskodjál a testvéredről!

4. Isten az egyes emberekről is gondoskodik.

5. Most már neked kell gondoskodnod magadról. (Te tartozol gondoskodni.)

6. Miért féltitek a barátomat?

7. Anyám mindig gondoskodik néhány szegényről.

8. Az állam gondoskodni tartozik a polgárok jólétéről.

Mater filio aegroto metuit. Non potuisti tibi cavere?

Posthac melius fratri tuo caveas!

Deus etiam singulis hominibus prospicit.

Nunc iam tu tibi providere debes.

Quare timetis amico meo?

Mater mea semper consulit nonnullis pauperibus.

Civitas salutem civium consilium debet.

9. Mi mindannyian féltjük a haza szabadságát.

10. Atyám engem sohasem féltett.

Nos omnes libertati patriae timemus.

Pater mihi nunquam metuit.

26. Caveo stb. Acc.-szal

1. Őrizkedjél mindig a hízelgőkötől

2. Miért nem kértél tanácsot atyádtól?

3. A bátor férfiú semilyen veszélytől sem fél.

4. Isten előre látja a jövőndő (dolgokat).

5. Tőlem is kérhetsz tanácsot.

6. Senki sem láthatta előre ezt a szerencsétlenséget.

7. A beteg az orvostól kérjen tanácsot. (Tartozik kérni.)

Adulatores semper cave!

Quare patrem non consuluisti?

Vir fortis nullum periculum timet.

Deus futura prospicit.

Etiā me consulere potes.

Nemo hanc calamitatem providere potuit.

Aegrotus medicum consulere debet.

27. Dat. commodi melléknevek mellett

1. Senki sem kedvesebb előttem, mint te.

2. Atyám velük szemben is barátságos lesz.

3. Kinek nem esik jól a nyugalom? (Kinek nem kedves?)

4. Ez az állam szempontjából nem lehet hasznos.

5. Senki sem eszik egészségére veszedelmes ételeket.

Nemo mihi carior est, quam tu.

Pater meus etiā eis amicus erit.

Cui quies non est grata?

Hoc civitati utile esse non potest.

Nemo cibos sanitati perniciosos edit.

6. A haza földje mindenkinek kedves.

7. Ami neked hasznos, nekem kellemes.

8. A harag ellensége a megfontolásnak.

9. Nagyatyám eladta az iskola melletti házát. (Az iskolával határosat.)

10. Sok ember előtt az őszinte szavak nem kedvesek.

11. Ezt a tettet bűnnel határosnak tartom.

12. Katonáink elfoglalták a határmelléki városokat.

13. A dicsőség nem mindig hasznos az embereknek.

14. A büntetés a bűnnek megfelelő legyen. (Egyenlő.)

15. Tegnap az utcán (egy) testvéredhez hasonló diákot láttam.

16. Magyarország Németországgal szomszédos.

17. Atyád szüleim iránt mindig jóakaró volt.

Solum patriae omnibus carum est.

Quod tibi utile est, mihi iucundum est.

Iracundia consilio inimica est.

Avus meus domum scholae propinquam vendidit.

Multis hominibus verba sincera non sunt grata.

Hoc factum culpae proximum habeo.

Milites nostri urbes finibus proximas ceperunt.

Gloria hominibus non est semper utilis.

Poenae culpae par esto.

Heri in via discipulum fratri tuo similem vidi.

Hungaria Germaniae vicina est.

Pater tuus parentibus meis semper benevolus erat.

28. Utilis stb. mellett ad praep.

1. Ez a könyv olvasásra alkalmas.

2. Ezek a lovak nem alkalmasak futásra.

3. Ez a hajó már nem alkalmas háborúra.

Hic liber ad legendum aptus est.

Hi equi ad currendum non sunt idonei.

Haec navis ad bellum iam non est utilis.

4. Az igen magas hegyek
nem alkalmasak harcra.

Montes altissimi ad pug-
nandum non sunt apti.

29. A magyartól eltérően Dativus

1. Az orvosok betegségeket
gyógyítanak.

Medici morbis medentur.

2. A nővérem kereskedőhöz
ment férjhez.

Soror mea mercatori nupsit.

3. A szegények gyakran
irigykednek a gazdagokra.

Pauperes saepe divitibus
invident.

4. (Nem) szoktam¹² senkire
(sem) haragudni.

Nemini irasci soleo.

5. Kíméld mindig a fákat!

Arboribus semper parcel

6. Ne bízzál a hízelgőkben!
(Ne akarj bízni!)

Noli adulatoribus confidere!

7. Aki a rosszakat kíméli,
a jóknak árt.

Qui malis parcit, bonis no-
cet.

8. A jótevőkről rosszat mon-
dani nem tisztességes do-
log.

Benefactoribus maledicere
non est honestum.

9. Az ellenség már a várost
fenyegette.

Hostes iam urbi minabantur.

10. Minden ember boldog-
ságra törekszik.

Omnes homines beatitudini
student.

11. Hogyan tudtad rábe-
szélni atyádat?

Quomodo potuisti patri tuo
persuadere?

12. Ezt a beteget már senki
sem tudja meggyógyítani.

Huic aegroto iam nemo me-
deri potest.

13. Miért irigykedel a barát-
odra?

Quare invides amico tuo?

14. Az ellenség még a temp-
lomokat sem kímélte.

Hostes ne templis quidem
pepercerunt.

15. Miért haragszol rám?

Quare irasceris mihi?

16. Ki beszélt rá téged?

Quis tibi persuasit?

17. Sosem irigykedtem mások szerencséjére.

18. Nem illik hozzád másokat rágalmazni.

19. Törekedjél bölcseségre és erényre: s boldog leszel.

20. A katonák nem bíztak a vezérben.

21. Aki a jókat rágalmazza, magát rágalmazza.

22. A hálások mindig áldják jótevőiket.

23. Gyakran könnyebb meggyógyítani egy betegséget, mint egy hibát.

24. A mi népünk mindig szabadságra törekedett.

25. Sokan irigykednek a hatalmasabbakra.

26. Minékünk mindannyiunknak igazságra kell törekednünk. (Mi tartozunk törekedni.)

Nunquam invidi fortunae aliorum.

Dedecet te aliis maledicere.

Stude sapientiae et virtuti: et beatus eris.

Milites diffisi sunt duci.

Qui bonis maledicit, sibi maledicit.

Grati benefactoribus semper benedicunt.

Saepe facilius est morbo mederi, quam vitio.

Populus noster semper libertati studebat.

Multi invident potentioribus.

Nos omnes iustitiae studere debemus.

30. Dativus összetett igék mellett

1. Isten, légy segítségére a könyörgőknek!

2. Ki áll ennek a hadseregnek az élén?

3. Atyám is jelen volt abban a csatában.

4. A rómaiak gyakran indítottak háborút a szomszédok ellen.

5. Barátom atyját helyezték a város élére. +.

Deus, adesto supplicanti-bus!

Quis huius exercitui praeesit?

Etiam pater meus illi pugnae interfuit.

Romani saepe bellum intrebant finitimis.

Pater amici mei urbi praefectus est.

6. Testvérem felülmúlja összes osztálytársát.

7. Senki sem jött segítségére a mi katonáinknak.

8. Csak néhány katona maradt élleiben a vezér után. (Élte túl a vezért.)

9. A pénzt többre becsülni a barátságna, ocsmány (dolog).

10. A tisztességes halál többet ér az ocsmány életnél. (Felülmúlja.)

11. Anyám sokszor segítségére sietett ennek a családnak.

12. Sohse becsüld kevesebbre az erényt a gazdagságnál! (Sohse helyezd mögéje!)

13. Veszélyben is segítségére leszek barátainnak.

14. Mindíg többre becsültelek más osztálytársaimnál. (Eléjük helyeztelek.)

15. Tegnap az utcán találkoztam a tanároddal.

16. Ezt a fiút nem kell kevesebbre becsülni másoknál. (Nem helyezendő mások mögé.)

Frater meus omnibus con-discipulis praestat.

Nemo militibus nostris subvenit.

Nonnulli tantum milites duci supererant.

Pecuniam amicitiae praeponere turpe est.

Mors honesta praestat vitae turpi.

Mater mea huic familiae saepe succurrit.

Virtutem divitiis nunquam postponet

Etiam in periculo amicis meis adero.

Semper te aliis condiscipulis meis anteponebam.

Heri in via occurri magistro tuo.

Hic puer non est aliis postponendus.

31. Dativus finalis

1. Ez a tett neked dícséretre válik.

Hoc factum tibi laudi est.

2. A gazdagság nem mindig válik hasznára az embereknek.

3. Ne ródd fel a szegénységet senkinek se hibául!

4. A vezér ötszáz katonát hagyott hátra a városnak őrségül.

5. Jöjjetek nekünk segítségünkre!

6. A gyávaság senkinek sem válik becsületére.

7. Ez a fiú mintaképe osztálytársainak.

8. A szövetségesek a rómaiaknak nagy csapatokat küldtek segítségül.

9. Valamikor a latin nyelv neked is hasznodra lesz.

10. Miért róttad fel ezt neki hibául?

11. Fiúk, legyetek mindig dicsőségére a ti iskolátoknak!

12. A segítség neki nem javára, hanem kárára volt.

13. A haza üdvé(re) legyen minden polgárnak gondja!

14. Valamikor talán én is dicsőségére leszek hazámnak.

15. A lustaságot méltán róják fel neked hibául. +

16. Az erények az embereknek dicsőségére válnak.

17. Tudtok-e nekünk sok katonát segítségül küldeni?

Divitiæ hominibus non semper usui sunt.

Paupertatem nemini vitio vertel!

Dux quingentos milites urbi praesidio reliquit.

Venite nobis auxilio!

Ignavia nemini decori est.

Hic puer condiscipulis suis exemplo est.

Socii Romanis magnas copias auxilio miserunt.

Aliquando lingua Latina etiam tibi usui erit.

Quare hoc ei vitio vertisti (dedisti, tribulsti)?

Pueri, scholæ vestrae semper gloriæ estote!

Auxillum ei non bono, sed damno erat.

Salus patriæ omnibus civibus curæ esto!

Aliquando fortasse et ego patriæ meæ gloriæ ero.

Pigritia merito tibi vitio vertitur (datur, tribuitur).

Virtutes hominibus gloriæ sunt.

Potestis-ne nobis multos milites subsidio mittere?

18. Legyen mindig gondotok a szegényekkel (A szegények szolgáljanak gondul)

19. Miért nem jöttél segítségemre a veszedelemben?

20. Senki sem fog ezért téged megdícsérni. (Ezt neked dícséretül betudni.)

Pauperes vobis semper curae sint!

Quare mihi in periculo auxilio non venisti?

Nemo hoc tibi laudi vertet (dabit, tribuet).

32. Ablativus loci hol kérdésre

1. Szent Ágoston Carthagóban élt.

2. Athénben minden művészetet ápoltak. +

3. Az egész városban az én atyám a leggazdagabb polgár.

4. Caesar az egész tartományban sorozást tartott.

5. Alkalmas helyen a katonák táborát vertek.

6. A költő a Via Aurelián utazott el.

7. Az egész tengeren egy hajó sem látszik.

8. Mindig a helyes úton jár!

9. Katonáink mind ugyanazon az úton utaznak el.

10. Jobb felől két igen magas ház látszik.

11. Ennek a népnek az egész földkerekségen vannak gyarmatai.

12. Tarquinliben etruszkok éltek.

Sanctus Augustinus Carthagine vivebat.

Athenis omnes artes colebantur.

Tota urbe pater meus civis di(vi)tissimus est.

Caesar tota provincia dilectum habuit.

Opportuno loco milites castra posuerunt.

Poeta Via Aurelia protectus est.

Toto mari nulla navis videtur.

Semper recta via pergit
Milites nostri omnes eadem via proficiscuntur.

Dextra parte duae domus altissimae videntur.

Hic populus toto orbe terrarum colonias habet.

Tarquinibus Etrusci vivebant.

13. Vergilius Andesben született.

14. Petőfi Sándor egész úton anyjáról gondolkodott.

15. A városnak e részén hevesen harcoltak.¹³

16. A követek a Porta Collinán léptek be¹⁴ a városba.

17. Sok helyen még vizet sem fogtok találni.

18. Hatalmas hadsereg szállott tegnap hajóra Syracusában.¹⁵

19. Katonáink szárazon és vizen győztek.

20. A sziget minden részén lehet találni igen ritka virágokat. + (Virágok találtnak.)

21. Tegnap egész Magyarországon havazott.

22. A lovasok alkalmatlan helyen harcoltak.

Vergilius Andibus natus est.

Alexander Petőfi tota via de matre sua cogitabat.

Hac parte oppidi acriter pugnatum est.

Nuntii Porta Collina urbem intraverunt.

Multis locis ne aquam quidem invenietis.

Exercitus ingens heri Syracusis navem conscendit.

Milites nostri terra marique vicerunt.

Omnibus partibus insulae flores rarissimi inveniuntur.

Heri tota Hungaria nixit.

Equites iniquo loco pugnant.

33. Ablativus loci honnan kérdésre

1. Hazulról jössz?

2. Ki jött Veitől?

3. Ez a hajóhad Carthagóból jött.

4. Atyám tegnap Korinthusból elutazott.

5. Követeket küldtek Athénből Rómába. +

6. Anyám holnap elutazik Budapestről.

Domo venis?

Quis venit Veis?

Haec classis Carthagine venit.

Pater meus heri Corintho profectus est.

Legati Athenis Romam missi sunt.

Mater mea cras Budapestino proficiscetur.

7. Mikor tér vissza atyád faluról?

8. Sok kereskedő Syracusából Rómába utazott.

9. Ez a hajó ma érkezett Cyprusból.

10. A vezér a hadsereggel (együtt) eltávozott Athénből.

11. Tegnap száz diák jött Szombathelyről Budapestre.

12. Barátom atyja Rómából hosszú utat tett.

13. Ma sok földműves jön be faluról a városunkba.

14. Sokan Corioliból és Tarquiniiból Rómába menekültek.

15. Ma a barátom hazulról hozott magával ennivalót.

Quando pater tuus rure rediit?

Multi mercatores Syracusis Romam profecti sunt.

Haec navis hodie advenit Cypro.

Dux cum exercitu Athenis discessit.

Heri centum discipuli Sabaria Budapestinum venerunt.

Pater amici mei Roma longum iter fecit.

Hodie multi agricolae rure in urbem nostram veniunt.

Multi Coriolis et Tarquinis Romam profugerunt.

Hodie amicus meus cibaria domo secum tulit.

34. Ablativus loci hová kérdésre

1. Tedd a sapkát a fejedre!

2. Tedd ezt a virágot az ablakba!

3. Őseink ezen a földön telepedtek meg. (Leültek.)

4. A százados két őrt állított a hídhoz.

5. Miért nem ülsz le a székre?

6. A gonosztevő a kereskedő testébe szúrta a tőrét.

7. A vendégek nevét beírják ebbe a könyvbe. +.

Pone galerum in capite tuo!

Loca hunc florem in fenestra!

Maiores nostri in hac terra consederunt.

Centurio duos custodes in ponte statuit.

Quare in sella non considis?

Latro sicam in corpore mercatoris defixit.

Nomina hospitum in hoc libro inscribuntur.

8. Az emlékművet a város közepére állították fel. + (A középső városban.)

9. A megholtak nevét márványba vésték. +

10. A szoborra ráírták a hadvezér viselt dolgait. +

11. Hogyan sorolhatod ezt a tanulót a rosszak közé?

12. A vezér sok katonát helyezett el a várba.

13. A tanár (úr) a krétát a székre teszi.

14. Őt is barátaid közé sorolhatod.

15. Katonáink tegnap léptek az ellenség földjére. (Tették lábukat.)

16. Miért álltatok a kapuba?

Monumentum in media urbe statutum est.

Nomina mortuorum in marmore insculpta sunt.

Res gestae imperatoris in statua inscriptae sunt.

Quomodo potes hunc discipulum in malis numerare?

Dux multos milites in arce collocavit.

Magister cretam in sede ponit.

Etiam eum in amicis tuis ducere (habere, numerare) potes.

Milites nostri heri in terra hostium pedes posuerunt.

Quare in porta constitistis?

35. Ablativus temporis

1. Reggel, délben és este imádkozni szoktam.¹²

2. Nyáron a madarak már pirkadatkor énekelnek.

3. Atyám néhány (kevés) napon belül Rómába utazik.

4. Nyáron a napok hosszúak, télen rövidek.

5. Ebben az esztendőben még nem láttalak tégedet.

6. Ősszel egyes madarak elhagyják hazánkat.

7. A medve, amely télen

Mane, meridie et vespere orare soleo.

Aves aestate iam prima luce cantant.

Pater meus paucis diebus Romam proficiscetur.

Aestate dies longi sunt, hieme breves.

Hoc anno te adhuc non vidi.

Autumno quaedam aves patriam nostram relinquunt.

Ursus, qui hieme dormit,

alszik, tavasszal előjön barlangjából.

8. Egyesek nemcsak nappal, hanem éjjel is dolgoznak.

9. Rövid időn belül nálad leszek.

10. Nemcsak békében, hanem háborúban is szeretnünk kell hazánkat. (Tartozunk szeretni.)

11. Egyesek öregkorukban is tanulnak nyelveket.

12. Katonáink tíz nap alatt elfoglalják ezt a várost.

13. Atyám élete utolsó napján még dolgozott.

14. Nyolc^{us} órákor az iskolában kell lennünk. (Tartozunk lenni.)

15. Gyermekkorunkban még gond nélkül élünk.

16. Kormányzónk néhány év alatt talpraállította Magyarországot.

vere ex spelunca provenit.

Quidam non solum die, sed etiam nocte laborant.

Brevi tempore apud te ero.

Non solum in pace, sed etiam in bello patriam nostram amare debemus.

Nonnulli etiam in senectute linguas discunt.

Milites nostri decem diebus hanc urbem capiunt.

Pater meus supremo die vitae adhuc laborabat.

Hora octava in schola esse debemus.

In pueritia adhuc sine cura vivimus.

Gubernator noster paucis annis Hungariam restituit.

36. Ablativus causae

1. Műveletlen emberek gyakran dicsekednek tanultságukkal.

2. Minden jó (ember) szomorkodik övéi elmúlása miatt.

3. A kapzsi soha sincs megelégedve a vagyonával.

4. A vezér az előjelnek

Homines inculti saepe eruditione gloriantur.

Omnes boni interitu suorum maerent (dolent).

Avarus divitiis suis nunquam contentus est.

Dux omine laetus castra

Örülve felszedte táborát.
(Mint örülő.)

5. Komoly férfi sohasem
dicsekszik származásával.

6. A diákok örültek a hosszú
vakációnak.

7. A katonák a vereség
miatt szomorúan tértek
haza. (Mint szomorúak.)

8. A polgárok örülve a győ-
zelemnek, lakomát csaptak.
(Mint örülők.)

9. A szülők örülnek gyer-
meik jólétének.

10. Anyám testvérem sorsa
miatt aggódva nem tudott
aludni. (Mint aggódó.)

11. Egyesek tehetségük
miatt büszkélkedve máso-
kat megvetnek. (Mint büsz-
kék.)

12. A vezér parancsára
ütöttek itt tábornak a katonák.

13. Atyám akaratából láto-
gatom ezt az iskolát.

14. Szeretetből és nem gyű-
löletből mondtuk ezt neked.

15. Az egész család örült az
anya megérkezésének.

16. Tanárom buzdítására
most igen szorgalmasan
tanulok.

17. Ez a fiú szülei parancsa
ellenére eladta a könyveit.

movit.

Vir gravis origine sua nun-
quam gloriatur.

Discipuli vacatione longa
gavisii sunt.

Milites clade tristes (mae-
sti) domos redierunt.

Cives victoria laeti epulas
instruxerunt.

Parentes salute liberorum
gaudent.

Mater mea sorte fratris mei
anxia dormire non potuit.

Nonnulli ingenio superbi
alios contemnunt.

Iussu ducis milites hic
castra posuerunt.

Voluntate patris mei hanc
scholam frequento.

Amore et non odio hoc tibi
diximus.

Tota familia adventu patris
laetabatur.

Hortatu magistri mei nunc
diligentissime disco.

Hic puer iniussu parentum
libros suos vendidit.

37. Ablativus auctoris és rei efficientis

1. A földet Isten terem-
tette. +	Terra a Deo creata est.
2. A világot az isteni Gond-
viselés kormányozza. +	Mundus divina providentia
regitur.
3. A fájdalmat csillapítja az
idő. +	Dolor tempore lenitur.
4. Az ifjak testét a munka
megedzi. +	Corpora iuvenum labore
firmantur.
5. Az ellenség száz polgárt
ölt meg. +	Centum cives ab hostibus
occisi sunt.
6. A szorgalmas tanulókat
a tanár (úr) megdicsérte. +	Discipuli diligentes a ma-
gistro laudati sunt.
7. A hálás gyermekek sze-
retik szüleiket. +	Parentes a liberis gratis
amantur.
8. Mátyást a magyarok
királlyá választották. +	Matthias ab Hungaris rex
creatus est.
9. Az igen gazdag kereske-
dőt egy rabló megölte. +	Mercator di(vi)tissimus a
latrone occisus est.
10. Minden utat magas hó ¹⁰
borította be. +	Omnes viæ altis nivibus
obrutæ sunt.
11. A mi szántóföldünket
egy patakocska öntözi. +	Ager noster rivulo irrigatur.
12. Ezt a hegyet egy fa sem
ékesíti. +	Hic mons nullis arboribus
decoratur.
13. Házunkat lángok ham-
vasztották el. +	Domus nostra flammis usta
est.
14. Majdnem egész Magyar-
országot elpusztították a
törökök. +	Fere tota Hungaria a Turcis
devastata est.
15. A Földet a Nap világítja
meg. +	Terra sole illustratur.
16. Ezt az alkalmat a sze-
rencse nyújtja nekünk. +	Haec occasio nobis a for-
tuna offertur.
17. Haragra gyűlva ne cse-
lekedjél! (Ne akarj <u>csele-</u>
kedni!)	Ira incensus noli agere!

18. A katonák haragra gyűlve megölték a vezért.

19. A király könyörületből indítva megbocsátott az összeesküvőknek.

20. Anyám könyörületből ennek a szegény családnak pénzt adott.

Milites ira incensi ducem occiderunt.

Rex miseratione permotus ignovit coniuratis.

Mater mea miseratione permota huius familiae pauperi pecuniam dedit.

38. Ablativus copiae és inopiae

1. Magyarország bővelkedik patakokban és folyókban.

2. A várat védőkkel töltötték meg. +

3. A szegények idegen segítségre szorulnak.

4. Igen kevésre szorul, aki keveset kíván.

5. Senki sem lehet gondoktól ment. (Gondok híjával.)

6. A holtak nem éreznek. (Híjával vannak az érzések.)

7. Ez a vidék gabonában termékeny.

8. Minden embernek van lelke. (El van látva lélekkel.)

9. A rablók zsákmánnyal megrakodva eltávoztak. (Mint megterheltek.)

10. A várost őrségtől mentesen adták át az ellenségnek. + (Mint üresen.)

11. Isten minden jóval ellátta a világot.

Hungaria rivis fluminibusque abundat.

Arx defensoribus completa est.

Pauperes alieno auxilio egent.

Minimo eget, qui minimum cupit.

Nemo curis vacare potest.

Mortui sensu carent.

Haec regio frumento fertilis est.

Omnes homines animo praediti sunt.

Latrones praeda onusti abierunt.

Urbs praesidio nuda hostibus tradita est.

Deus omnibus bonis mundum implevit.

12. Kálmán király Bélát megfosztotta szemétől.

13. Nem mindig boldog, aki gazdagságban bővelkedik.

14. Katonákkal teli hajók merültek el.

15. Néha a legokosabb ember is tanácsra szorul. (Híjával van.)

16. Az ellenség a megholtakat ruháiktól megfosztotta.

17. A Nap az egész világot betölti fényével.

18. Semmi sem lehet tisztességes, ami az igazságnak híjával van.

19. Ez a tanuló nagy tehetséggel van megáldva.

20. Fával megrakott kocsi áll a házunk előtt.

Rex Colomannus Adalbertum oculis privavit.

Non est semper beatus, qui divitiis abundat.

Naves militibus plenae submersae sunt.

Nonnunquam etiam homo sapientissimus consilio eget.

Hostes mortuos vestibus spoliaverunt.

Sol totum mundum luce sua complet.

Nihil honestum esse potest, quod iustitia vacat.

Hic discipulus magno ingenio praeditus est.

Currus lignis onustus stat ante domum nostram.

39. Opus est

1. Nekem szükségem van ilyen könyvre (ilyen könyvekre).

2. Ennek a hadseregnek jobb vezérre (vezérekre) van szüksége.

3. Nektek mindig szükségetek lesz az én tanácsomra.

4. Ismert ügyben nincs szükség tanúkra.

5. Az államnak jó törvényekre van szüksége.

Mihi opus est tali libro (talis liber, talibus libris; ellenben: opus sunt tales libri).

Huic exercitui duce meliore (dux melior, ducibus melioribus) opus est; ellenben: duces meliores opus sunt.

Vobis semper consilio meo (consilium meum) opus erit. In re nota non est opus testibus."

Civitati bonis legibus opus est (bonae leges opus sunt).

6. A római népnek akkor bátor férfiakra volt szüksége.

7. Az ifjúságnak példára (példákra) van szüksége.

8. Nekem semmi szükségem sincs segítségre.

9. A háborúban vitézségre van szükség.

10. Kinek van szüksége ezekre a virágokra?

11. Ebben a dologban neki nagy türelemre volt szüksége.

Populo Romano tunc viris fortibus opus erat (viri fortes opus erant).

Iuventuti exemplo (exemplum, exemplis) opus est; ellenben: exempla opus sunt.

Mihi nihil opus est auxilio.

In bello virtute est opus.

Cui his floribus opus est?

In hac re ei magna patientia^a opus erat.

40. Ablativus limitationis

1. Barátom nemzetiségre nézve francia.

2. Ez a nép a szomszédjait vitézségben felülmúlja.

3. Senkit sem hasonlíthatok össze veled hűség szempontjából.

4. Ítéletem szerint ez a tanuló fölülmúl benneteket szorgalomban.

5. A franciák és a németek nyelvben különböznek egymástól. (Maguk között.)

6. A görögök a rómaiakat irodalomban fölülmúlták.

7. Egyes emberek csak származásra nézve előkelők.

Amicus meus natione Gallicus est.

Hic populus virtute vicinis suis praestat.

Neminem tibi fide conferre possum.

Meo iudicio hic discipulus vos diligentia superat (vobis praestat).

Galli et Germani lingua inter se differunt.

Graeci Romanos litteris superabant.

Quidam homines genere tantum nobiles sunt.

8. Magyarország e vidéke boráról híres.

9. Kőlcsey Ferenc egyik szemére vak volt.

10. Ez a férfiú testben öreg, lélekben azonban ifjú.

11. Kerüld gondosan (szorgalmasan) a természetüknél fogva hevesebb embereket!

12. Minden tanár tanúsága szerint testvérem igen szorgalmas.

13. Az ellenség sok várost, számszerint tizenkettőt elfoglalt.

14. A király csak névleg volt király.

15. Lajos, melléknevén Nagy, Magyarország királya volt.

16. A mi kertünk csodaszép lesz. (Csodálatos lesz látásra nézve.)

17. Borzalmas volt a sebesültek arcát látni. (Arcuk borzalmas volt látásra.)

18. Ezt könnyű mondani.

19. Ezeknek a madaraknak az énekét csodaszép hallani. (Csodálatos az énekük hallásra nézve.)

20. Ez a tanuló méltó a dícséretre.

21. Isten művel csodálatra-méltók.

22. Nem vagy méltó az én barátságomra.

Haec regio Hungariae vino clara est.

Franciscus Kőlcsey altero oculo caecus erat.

Hic vir corpore senex, animo autem iuvenis est.

Homines natura vehementiores semper diligenter fugel

Testimonio omnium magistrorum frater meus diligentissimus est.

Hostes multa oppida, numero duodecim occupaverunt.

Rex nomine tantum rex erat.

Ludovicus cognomine Magnus rex Hungariae erat.

Hortus noster mirabilis erit visu.

Facies vulneratorum horribiles erant visu.

Hoc facile est dictu.

Cantus harum avium mirabilis est auditu.

Hic discipulus laude dignus est.

Opera Dei admiratione sunt digna.

Non es dignus amicitia mea.

23. Méltó akarok lenni szü-
leim szeretetére.

Amore parentum meorum
dignus esse volo.

41. Ablativus comparationis

1. Nagyobb vagyok nálad.⁴⁹
2. A fény gyorsabb a hang-
nál.
3. Ki boldogabb nálam?
4. Ezek a fiúk okosabbak
nálunk.
5. A Nap nagyobb a Hold-
nál.
6. Atyáink a hazát drágább-
nak tartották életüknél.
7. Semmi sem hasznosabb a
nap(sugár)nál.
8. A szeretet színlelése rossz-
szabb a gyűlöletnél.
9. Semmi sem édesebb az
igazságnál.
10. Ezek a madarak talán
a nyílnál is gyorsabban
repülnek. (Mint gyorsab-
bak.)
11. Sok diáknál szorgalma-
sabb barátom van.
12. Ez a fiú nagyobb az
atyjánál.
13. A béke jobb sok győ-
zelemnél.
14. Nem láttam szebb vá-
rost Rómánál.
15. Mi van szebb (dolog) a
hálás léleknel?
16. Az anya szavai méznél
édesebbek voltak.

Maiores sum te.

Lux velocior est sono.

Quis est me beatior?

Hi pueri nobis prudentiores
sunt.

Sol maior est luna.

Patres nostri patriam vita
cariorum habebant.

Nihil sole utilius est.

Simulatio amoris peior est
odio.

Nihil est veritate dulcius.

Hae aves fortasse etiam
sagitta celeriores volant.

Amicum multis discipulis
diligentiores habeo.

Hic puer patre suo maior
est.

Pax melior est multis victo-
riis.

Nullam urbem Roma pul-
chriorem vidi.

Quid est animo grato pul-
chrius?

Verba matris melle dulciora
erant.

17. Senkit sem találtok szeretetreméltóbbat szüleiteknél.

18. Az istennő arca hódál féhérebb volt.

Neminem parentibus vestris amabiliorem inveniatis.

Facies deae nive candidior erat.

42. Ablativus modi

1. Ez semmiképen sem lehetséges. (Semmiféle módon történhetik.)

2. A magyarok ősi szokás szerint fejedelmet választottak.

3. A szónok szavait gyönyörűséggel hallgattuk.

4. A nép igen nagy örömmel fogadta a vezért.

5. Ezek a diákok nagy szorgalommal tanulnak.

6. Az ellenség a várost csak¹ csellel tudta elfoglalni.

7. A rómaiak ilyen feltétellel kötötték békét az ellenséggel.

8. Lajos királyt joggal nevezik Nagynak. +

9. Anyám sok könny közepe tette mondta el ezt nekem.

10. Ez a madár hihetetlen gyorsasággal röpköd.

11. A diákok csendben templomba mennek.

12. Katonáink nagy dicsőséggel harcoltak.

Hoc nullo modo fieri potest.

Hungari more patrio principem creaverunt.

Verba oratoris cum voluptate audivimus.

Populus ducem maximo (cum) gaudio excepit.

Hi discipuli magna (cum) diligentia discunt.

Hostes urbem fraude tantum occupare potuerunt.

Romani hac condicione cum hostibus pacem fecerunt.

Ludovicus rex iure Magnus appellatur.

Mater mea multis (cum) lacrimis hoc mihi enarravit.

Haec avis incredibili (cum) celeritate volat.

Discipuli silentio in templum eunt.

Millites nostri magna (cum) gloria dimicabant.

13. Nővérem igen súlyos fájdalmak közepette halt meg.

14. Ezt a levelet nagy gondal írtam.

15. Gyönyörrel olvastam a könyveidet.

16. A katonák igen nagy munkával hidat készítenek.

17. Szüleink minket szigorúan nevelnek. (Szigorúsággal.)

Soror mea gravissimis (cum) doloribus mortua est.

Hanc epistulam magna (cum) cura scripsi.

Libros tuos cum voluptate legebam.

Milites maximo (cum) labore pontem faciunt.

Parentes nos cum severitate educant.

43. Ablativus instrumenti

1. Szemünkkel látunk, fülünkkel hallunk.

2. A Nap fényével mindent bevilágít.

3. Atyám ékesszólással nagy dicsőséget szerzett magának.

4. Az ellenség az egész vidéket tűzzel-vassal pusztította el.

5. A bikák szarvukkal védelmezik magukat.

6. Sokan rosszul használják fel a gazdagságot.

7. A vezér a várost rövid idő alatt hatalmába kerítette.

8. Ez a férfiú szorgalmasan teljesíti a kötelességét.

9. Sokan nem élvezik a természet szépségét.

Oculis videmus, auribus audimus.

Sol luce sua omnia illustrat.

Pater meus eloquentia magnam gloriam sibi peperit.

Hostes totam regionem ferro ignique devastaverunt.

Tauri cornibus se defendunt.

Multi divitiis male utuntur.

Dux urbe brevi tempore potitus est.

Hic vir munere diligenter fungitur.

Multi pulchritudine naturae non fruuntur.

10. Miért nem használtad fel az alkalmat?

11. Nem mindenki tudja használni az eszt.

12. A csecsemők tejjel táplálkoznak.

13. Az elfáradtak gyakran nem tudják élvezni a pihenést.

14. A mieink hatalmukba kerítették az ellenség táborát.

15. Atyám sohasem tudta kihasználni a szerencsét.

Quare occasione non es usus?

Non omnes possunt ratione uti.

Infantes lacte vescuntur.

Defatigati saepe otio frui non possunt.

Nostri castris hostium potiti sunt.

Pater meus fortuna uti nunquam potuit.

*

16. A szolgálával küldtem el neked (hozzád) a levelet.

17. Az ellenség követek útján kért békét a rómaiaktól.

18. Barátom útján kérek majd tőle könyveket.

19. A város általam menekült meg. (Őriztetett meg.)

Per servum ad te epistulam misi.

Hostes per legatos a Romanis pacem petiverunt.

Per amicum meum ab eo libros petam.

Urbs per me servata est.

44. Ablativus mensurae

1. A Nap sokkal nagyobb, mint a Hold.

2. Felével kisebb szántóföldünk van, mint nektek.

3. Semmivel sem vagytok jobbak, mint a többi diákok.

4. A mi házunk tíz lábbal¹⁸ magasabb, mint a tietek.

5. Egy kicsit drágább könyveket vettem, mint te.

Sol multo maior est, quam luna.

Agrum dimidio minorem habemus, quam vos.

Nihilo meliores estis, quam alii discipuli.

Domus nostra decem pedibus altior est, quam vestra.

Libros paulo cariores emi, quam tu.

6. Az erény sokkal többet ér a gazdagságnál. (Felül-múlja.)

7. Testvérem valamivel nagyobb, mint én.

8. Február két vagy három nappal rövidebb, mint pl. január.

9. Minél nagyobb a vagyon, annál nagyobbak a gondok.

10. Minél szorgalmasabb vagy, annál többet tudsz.

11. Minél többünk van (bírnunk), annál többet kívánunk.

12. Amennyivel nagyobbak, annyival drágábbak a házak.

13. Az ellenség néhány nap múlva Rómába követeket küldött.

14. Sok évvel ezelőtt már itt laktunk.

15. A szerencsétlenség néhány nappal előbb történt.

16. Négy hónappal később én is Rómába érkeztem.

17. A hadsereg nem sokkal később visszatért.

Virtus multo divitiis praestat (divitias superat).

Frater meus aliquanto maior est, quam ego.

Februarius duobus vel tribus diebus brevior est, quam e. g.⁶¹ Ianuarius.

Quo maiores sunt divitiae, eo maiores sunt curae.

Quo diligentior es, eo plura scis.

Quo plura habemus, eo plura cupimus.

Quanto maiores, tanto cariores sunt domus.

Hostes paucis post diebus Romam legatos miserunt.

Multis ante annis iam hic habitavimus.

Calamitas paucis ante diebus est facta.

Quattuor mensibus post ego quoque Romam adveni.

Exercitus non multo post rediit.

45. Ablativus pretii

1. Drágán, három talentumért⁶⁰ adtam el a házamat.

2. Ezt a könyvet olcsón, két dénárért megveheted.

Magno, tribus talentis domum meam vendidi.

Hunc librum parvo, duobus denariis emere potes.

3. A villánk tizenkétezer dénárba került.

4. Ezt az épületet háromezer dénárért adtam bérbe.

5. Barátom ruhája ezer sestertiusba került.

6. Igen drágán, két talentumért megveszem a kertet.

7. Kétezer dénárért akarok bérelni egy villát.

8. El tudod-e adni a gabonámat húsz dénárért?

9. Ezt a könyvet egy as-ért vettem.

10. Lovam igen olcsón, hat-száz dénárért került eladásra.

Villa nostra duodecim milibus denariorum fuit.

Hoc aedificium tribus milibus denariorum locavi.

Vestis amici mei mille sestertiis constitit.

Hortum tuum plurimo, duobus talentis emo.

Duobus milibus denariorum villam conducere volo.

Potes-ne frumentum meum viginti denariis vendere?

Hunc librum uno asse emi.

Equus meus minimo, sescentis denariis venit.

46. Ablativus sociativus

1. Caesar három légiójával elhagyta a táborn.

2. Barátommal hozzád fogok menni.

3. Katonáink az ellenséggel bátran harcoltak.

4. A diktátor nagy sereggel a városból elutazott.

5. Atyámmal holnap Budapestre fogok utazni.

6. Sokan vannak itt feleségestül és gyermekestül.

7. Követ jött levelestül a királyhoz.

8. A fejedelem nagy kísérettel Rómába utazott.

Caesar cum tribus legionibus castra reliquit.

Cum amico meo ad te ibo (v. te adibo).

Milites nostri cum hostibus fortiter pugnabant.

Dictator (cum) magno exercitu ab urbe profectus est.

Cum patre cras Budapestinum proficiscar.

Multi sunt hic cum uxoribus liberisque.

Legatus cum epistula ad regem venit.

Princeps (cum) magno comitatu Romam profectus est.

9. A vezér csapataival együtt fogságba esett. Dux cum coplis captus est.

47. Ablativus qualitatis

1. A németek kékszeműek.	Germani oculis caeruleis sunt.
2. Miért voltál tegnap szomorú arcú?	Quare heri maesto vultu eras?
3. Mit akar ez az őszfejú férfi?	Quid vult hic vir capite cano?
4. Az én nővérem fekete szemű.	Soror mea oculis nigris est.
5. Holnap nem lesztek ilyen vidám arcúak.	Cras non tam hilari vultu eritis.
6. Barátom nővére hosszú hajú.	Soror amici mei capillo longo est.
7. Tegnap az erdőben szokatlan nagyságú szarvast láttunk.	Heri in silva cervum magnitudine insolita vidimus.
8. Városunknak rendkívül szép temploma van. (Rendkívüli szépségű.)	Urbs nostra templum pulchritudine eximia habet.
9. Ilyen csodálatos nagyságú házat sohasem láttam.	Domum tam mirabili magnitudine nunquam vidi.
10. Az alacsony termetű emberek is gyakran igen erősek.	Etiam homines statura humili saepe fortissimi sunt.
11. Sok állat szörnyű erejű.	Multa animalia ingentibus viribus sunt.

48. Locativus

1. A költő sokáig Korinthusban élt.	Poeta diu Corinthi vivebat.
2. Meddig akarsz maradni Veronában?	Quamdiu vis Veronae manere?

3. Az istennőnek Samus szigetén temploma volt.

4. Spártában a fiúkat igen szigorúan nevelték. †

5. Budapesten járok iskolába.

6. Ki maradt otthon?

7. A katonák gyakran földön alusznak.

8. A görögök békében és háborúban dicsőségre törekedtek.

9. Nyáron szüleimmal falun lakom.

Dea Sami templum habebat.

Spartae pueri severissime educabantur.

Budapestini scholam frequento.

Quis domi mansit?

Milites saepe humi dormiunt.

Graeci domi bellicae gloriae studebant.

Aestate cum parentibus meis ruri habito.

49. Accusativus cum infinitivo

a) Mondást és gondolást jelentő igék után

1. A vádlott (azt) mondotta, hogy ő^m ártatlan.

2. Tagadom, hogy ez igaz.

3. (Azt) gondolom, hogy tévedtem ebben a dologban.

4. (Azt) hallottam, hogy te szorgalmas voltál (vagy, leszel). Hogy ők...

5. Remélem, hogy a barátságunk hűséges lesz.

6. Tudod-e, hogy ellenségből barát válhatik?

7. Hisszük, hogy a lélek halhatatlan.

8. Anyám nekem megígérte, hogy el fog jönni.

9. Barátom (azt) felelte, hogy rövidesen nálunk lesz.

Reus se innocentem esse dixit.

Nego hoc verum esse.

Puto me in hac re erravisse.

Audivi te diligentem fuisse (esse, futurum esse = fore). Eos diligentes futuros...

Spero amicitiam nostram fidelem fore (futuram esse).

Scis-ne ex inimico amicum fieri posse?

Credimus animum immortalem esse.

Mater mihi promisit se venturam esse.

Amicus meus respondit se brevi apud nos fore.

10. Sohasem gondoltam, hogy a latin nyelv ilyen szép.

11. Sokan mondják, hogy nővéreim igen szorgalmasak.

12. Gyakran látjuk, hogy Isten segítsége nélkül semmit sem tehetünk.

13. A tanár (úr azt) mondtotta, hogy nemsokára írni fog szüleimnek.

14. (Azt) hittem, hogy Rómában vagy, és most hallom, hogy beteg voltál.

15. (Azt) gondolom, hogy ez a diák valamikor díszére válik az iskolának.

16. Ezek a diákok azt hiszik, hogy őket²⁰ mindenki szereti (szerette, szeretni fogja) +.

17. A követek hírl hozzák a királynak, hogy az ellenség átlépte a folyót.

18. Barátom (azt) mondta, hogy testvérét a tanár (úr) megdicsérte +.

19. Tudom, hogy engem ott is szeretni fognak +.

20. A vezér (azt) mondta, hogy 8 minden katonát meg fog dícsérni +.

Nunquam putavi linguam Latinam tam pulchram esse.

Multi dicunt sorores meas diligentissimas esse.

Saepe videmus nos sine auxilio Dei nihil facere posse.

Magister dixit se mox ad parentes meos scripturum esse.

Putavi te Romae esse et nunc audio te aegrotum fuisse.

Arbitror hunc discipulum aliquando scholae decori fore.

Hi discipuli putant se ab omnibus amari (amatos esse, amatum²¹ iri).

Legati regi nuntiant hostes flumen transgressos²² esse.

Amicus meus dixit fratrem suum a magistro laudatum esse.

Scio me etiam ibi amatum iri.

Dux dixit omnes milites a se laudatum²³ iri.

b) Akarást jelentő igék után

1. (Azt) akarom, hogy te megelégedett légy.

2. Mindíg (azt) kívántam, hogy boldogok legyetek.

Volo te contentum esse.

Semper cupivi vós beatos esse.

3. A vezér nem akarta, hogy a követek sokáig a táborban legyenek.	Dux noluit legatos diu in castris esse.
4. Megengedem, hogy elmenj.	Sino te abire.
5. Nem engedem meg, hogy ezt a könyvet olvassátok.	Non sino vos hunc librum legere.
6. A tanárok (azt) akarják, hogy a diákok szorgalmasak legyenek.	Magistri volunt discipulos diligentes esse.
7. Megtiltom, hogy ezt megcsináljátok.	Veto vos hoc facere.
8. A vezér megtiltotta, hogy a foglyokat megöljék .+.	Dux vetuit captivos occidi.
9. Atyám megparancsolta," hogy levelet írjak.	Pater iussit me epistulam scribere.
10. Caesar megparancsolta, hogy a táborni erősítsék meg.	Caesar castra muniri iussit.
11. Caesar megparancsolta, hogy a katonák erősítsék meg a táborni.	Caesar milites castra munire iussit.
12. A vezér megparancsolja, hogy a várost pusztítsák el.	Dux urbem deleri iubet.
13. A vezér megparancsolja, hogy a katonák pusztítsák el a várost.	Dux milites urbem delere iubet.
14. Rómában törvény tiltotta, hogy halott embert a városban temessenek el.	Romae lex vetuit hominem mortuum in urbe sepeliri.
15. A király megtiltotta, hogy a városokat elhagyják.	Rex vetuit urbes relinquere.
16. A király megtiltotta, hogy a férfiak elhagyják a városokat.	Rex vetuit viros urbes relinquere.

c) *Kedélyhangulatot jelentő igék után*

1. Ez a férfiú (azzal) dicsekszik, hogy ő semmitől (sem) fél.	Hic vir gloriatur se nihil timere.
2. Csodálom, hogy te semmit (sem) írtál nekem. (Hozzám.)	Miror te ad me nihil scripsisse.
3. Atyám örül, hogy a könyvek tetszenek nekem.	Pater meus gaudet libros mihi placere.
4. Sajnálom, hogy te nem tanultál szorgalmasan ebben az évben.	Doleo te hoc anno non diligentius didicisse.
5. A rómaiak panaszkodtak, hogy követeket az ellenség megsértette +.	Romani querebantur legatos suos ab hostibus violatos esse.
6. Atyád zokon vette, hogy nem csináltad meg ezt.	Pater tuus aegre tulit te hoc non fecisse.

d) *Szenvedő egyes 3. sz. és személytelen igék stb. után*

1. Hírül hozzák nekem, hogy atyám itt van (volt).	Nuntiatur mihi patrem adesse (adfuisse).
2. Nyilvánvaló, hogy munkára születünk.	Apparet nos ad laborem natos esse.
3. Illik, hogy az iskola mindnyájunk előtt kedves legyen.	Decet scholam nobis omnibus caram esse.
4. Hírül hozták nekünk, hogy atyád tegnap meghalt.	Nuntiatum est nobis patrem tuum heri mortuum esse.
5. Nyilvánvaló, hogy a rosszak irigykednek a jókra.	Constat malos bonis invidere.
6. Egyáltalán nem szükséges, hogy ti is velem jöjjetek.	Minime oportet vos quoque mecum venire.
7. Az a hír járta, hogy ők el fogják hagyni a várost.	Fama erat eos urbem relicturos esse (eas relicturas).

8. Szükséges, hogy a magyar diákok szorgalmasan tanuljanak.

9. Megvan az a remény, hogy Magyarország fel fog támadni.

10. Nem kerülte el a figyelmet, hogy ezek a családok igen szegények.

11. Méltányos (dolog), hogy a gazdagok segítik a szegényeket +.

12. Ismert (dolog), hogy Magyarországot elpusztították a törökök +.

13. (Azt) hiszik, hogy a húnok királyát ebben a folyóban temették el +.

14. Az a hagyomány, hogy őseink ezen az úton jöttek Magyarországra.

15. Szép (dolog), hogy holnap el fogtok jönni hozzám.

16. Az a véleményem, hogy valamikor itt város volt.

17. Minden szegénynek érdeke, hogy a tél rövid legyen.

18. A vezér elhatározta, hogy követeket küld az ellenséghez +. (A vezérnek tetszett.)

Necesse est discipulos Hungaricos diligenter discere.

Spes est Hungariam resurrectionem esse.

Non praeteriit me has familias pauperimas esse.

Aequum est pauperes a divitibus adiuvari.

Notum est Hungariam a Turcis deletam esse.

Creditur regem Hunnorum in hoc flumine sepultum esse.

Traditur maiores nostros hac via in Hungariam venisse.

Pulchrum est vos cras ad me venturos esse.

Opinio mea est aliquando hic urbem fuisse.

Omnium pauperum interest hiemem brevem esse.

Duci placuit legatos ad hostes mitti.

50. Nominativus cum infinitivo

1. Úgy látszik, hogy te boldog vagy. (Te látszol.)

Tu beatus esse videris.

2. Úgy látszik, hogy szorgalmas diákok vagytok. (Ti látszotok.)
Vos diligentes discipuli esse videmini.
3. Azt mondják, hogy a katonáink bátran harcoltak. (A katonáink mondatnak.)
Milites nostri fortiter pugnavisse dicuntur.
4. A katonáknak megparancsolták, hogy verjenek táborot. (A katonák parancsával kényszerítették.)
Milites castra ponere iussunt.
5. Az a hagyomány, hogy Mátyás igen igazságos király volt. (Mátyás mondatik.)
*Matthias rex iustissimus fuisse traditur.**
6. Talán úgy látszik, hogy szavaidat nem értettük meg eléggé. (Mi látszunk.)
Fortasse nos verba tua non satis intellexisse videmur.
7. Azt gondolják, hogy itt aranyat találnak +. (Arany gondoltatik.)
Aurum hic inveniri putatur.
8. Azt mondják, hogy a barátaid el fognak utazni. (A barátaid mondatnak.)
Amici tui profecturi esse dicuntur.
9. Úgy látszott, hogy a falak elég magasak. (A falak látszóttak.)
Muri satis alti esse videbantur.
10. A lakosoknak megtiltják, hogy a várost elhagyják. (A lakosok eltiltatnak.)
Incolae urbem relinquere vetantur.
11. Azt mondják, hogy a lélek halhatatlan. (A lélek mondatik.)
Animus immortalis esse dicitur.
12. Azt gondolják, hogy te írtad ezt a levelet. (Ez a levél gondoltatik tőled írva lenni.)
Haec epistula a te scripta esse putatur.
13. Úgy látszik, hogy ez a
Hic vir non locutus esse,

férfiú nem beszélt, hanem cselekedett. (Ez a férfi látszik.)

14. Megparancsolják, hogy a diákok az iskolában maradjanak. (A diákok parancsot kapnak.)

sed egisse videtur.

Discipuli in schola manere iubentur.

51. Participium coniunctum

1. A nap, mikor felkel, mindent megvilágít. (A felkelő nap.)

2. Az orvos gyógyítja a katonákat, akik megsebesültek. (A megsebesült katonákat.)

3. Bizzál az időben, amely enyhíteni fogja a fájdalmadat. (Az enyhíteni akaró időben.)

4. Ha Rómába megyek (jövök), meglátogatlak téged. (Én, a Rómába jövő.)

5. Egyesek, még ha esznek, (akkor) is olvasnak. (Évén is olvasnak.)

6. (Az) a férfiú, aki senkinek sem árt, senkitől sem fél. (Az ártó férfiú.)

7. A katonák csatába mennek, hogy vagy győzzenek vagy meghaljanak. (Mint győzni, meghalni akarók.)

8. A fiú, minthogy félt a kutyától, nem mert belépni a házba. (A félő.)

9. Ne zavarj ezt a diákot,

Sol oriens omnia illustrat.

Medicus militibus vulneratis medetur.

Confide temporali dolore tuum lenituro.

Romam veniens te visitabo.

Nonnulli etiam edentes legunt.

Vir nemini nocens neminem metuit.

Milites in pugnam eunt aut victuri aut morituri.

Puer canem metuens domum intrare non est ausus.

Noli turbare hunc discipu-

amikor szorgalmasan tanul.
(Ne akard zavarni a szorgalmasan tanulót.)

10. A rablók, miután nagy zsákmányra tettek szert, elmenekültek.

11. A király, mielőtt háborút viselt, nagy hajóhadat épített. (A háborút viselni akaró király.)

12. A katonák, ámbár többször legyőzettek, nem veszítették el a reményüket. (A sokszor legyőzött katonák.)

13. Ha másoknak parancsolni akartok, tanuljatok meg engedelmeskedni. (Ti, a parancsolni akarók.)

14. Szívesen hallgatunk tégedet, ha mesélsz. (Téged, a mesélőt.)

15. Atyánknak, midőn hazatért, elébe mentünk. (A hazatérőnek.)

16. A rómaiak elfoglalták a várost, miután tíz napig ostromolták. (A tíz napig ostromoltat.)

17. A lovasok ellenálltak az ellenségnek, amely át akart kelni a folyón. (Az átkelni akarónak.)

18. Ha az eget vizsgáljuk, (úgy) érezzük, (hogy) az Isten közel van. (Mi, a vizsgálók.)

19. A tanár (úr), bár semmit sem kértem, könyvet adott nekem. (A semmit kérőnek.)

lum diligenter discentem.

Latrones magna praeda potiti aufugerunt.

Rex bellum gesturus magnam classem aedificavit.

Milites saepius devicti spem non dimiserunt.

Allis praecepturi discite parere.

Te narrantem libenter audiemus.

Patri redeunti obviam ivimus.

Romani urbem decem dies oppugnatam ceperunt.

Equites hostibus flumen transituris restiterunt.

Caelum spectantes Deum prope esse sentimus.

Magister mihi nihil petenti librum dedit.

20. A vezér megdicsérte a gyalogosokat, minthogy bátran harcoltak. (A harcolókat.)

*Dux pedites fortiter pugnant
laudavit.*

52. Participium absolutum

1. Mikor a nap felkel, a madarak szépen énekelnek. (A nap felkelvén.)

*Sole oriente aves pulchre
cantant.*

2. Miután a királyokat elűzték, konzulokat választottak Rómában. + (A királyok elűzetvén.)

*Regibus expulsis Romae
consules creabantur.*

3. Az ellenség, miután elfoglalta a várost +, meggyilkolta a lakosokat. (A város elfoglaltatván.)

*Hostes urbe capta incolas
occiderunt.*

4. Miután meghallgattam a véleményedet +, eladtam a házamat. (Véleményed meghallgattatván.)

*Sententia tua audita do-
mum meam vendidi.*

5. A katonáink, miután legyőzték az ellenséget +, visszatértek. (Az ellenség legyőzetvén.)

*Milites nostri hostibus de-
victis domos redierunt.*

6. Ha ez a fiú beszél, mindenki nevet. (Ez a fiú beszélvén.)

*Hoc puero loquente omnes
rident.*

7. A lovasok, miután megadták a jelet +, kirohantak a táborból. (A jel megadatván.)

*Equites signo dato ex castris
eruperunt.*

8. Ha ketten civakodnak, a harmadik örül. (Kettő civakodván.)

*Duobus litigantibus tertius
gaudet.*

9. Amikor növekszik a veszély, növekszik az erő (is). (A veszély növekedvén.)

*Crescente periculo crescunt
vires.*

10. Miután ezeket hírről hozták +, a király háborút üzent. (Ezek hírről hozatván.)

11. Ha vihar dühöng, a hajók a kikötőkben maradnak. (Vihar dühöngvén.)

12. Ha a szükség sűrgeti, mindent elviselünk. (A szükség sűrgetvén.)

13. A vezér, miután a barbárok csapatait szétszórta +, az egész vidéket hatalmába kerítette. (A barbárok csapatai szétszórattván.)

14. Míg Mátyás uralkodott, Magyarország virágzó volt (virágzott).

15. A gall háborút Caesar fővezérsége idején viselték. +

16. Atyám életében gond nélkül fogok élni. (Míg atyám élő.)

17. Isten segítségével minden munka könnyű. (Isten lévén a segítő.)

18. Ha (édes)anyánk beteg, mindannyian szomorúak vagyunk.

19. Barátom atyja akarata ellenére eladta a könyveit.

20. Miért vetted meg ezt a könyvet szüleid tudta nélkül?

His nuntiatis rex bellum indixit.

Procella saeviente naves in portubus manent.

Necessitate urgente omnia perferimus.

Dux coplis barbarorum disiectis tota regione potitus est.

Matthia regnante Hungaria florebat.

Bellum Gallicum Caesare imperatore gestum est.

Patre vivo sine cura vivam.

Deo adiutore omnis labor facilis est.

Matre aegrotata omnes maestis sumus.

Amicus meus patre invito libros suos vendidit.

Quare parentibus inscitis hunc librum emisti?

53. Gerundium

1. Kész vagyok az írásra.	Paratus sum ad scribendum.
2. Vitatkozás végett jöttél hozzánk?	Disputandi causa ad nos venisti?
3. Cselekvésre születünk.	Ad agendum nati sumus.
4. Fontolgatással gyakran elszalasztjuk az alkalmat.
+ (Tönkremegy.)	Deliberando saepe perit occasio.
5. Az ember természettől fogva tanulásra vágyik.	Homo natura discendi cupidus est.
6. A tanulásra alkalmas idő igen gyorsan elmúlik.	Tempus discendo idoneum celerrime praeterit.
7. Nővérem járatlan az éneklésben.	Soror mea cantandi imperita est.
8. Futásban senki sem múlja fölül a barátomat.	Currendo nemo amicum meum superat.
9. Az emberi nem mindig háborúskodásra vágyott.
(Háborúskodásra vágyó volt.)	Genus humanum semper bellandi cupidum erat.
10. A bölcsek a helyes életéről vitatkoztak. (A helyesen életről.)	Sapientes de recte vivendo disputaverunt.
11. A gazdagság nem szükséges a boldog élethez.
(A boldogan éléshez.)	Divitiae ad beate vivendum non sunt necessariae.
12. Szorgalmas tanulással sok mindent elérhetsz.
(Szorgalmasan tanulással.)	Diligenter discendo multa adipisci potes.
13. A szép írás művészete nem könnyű. (A szépen írásnak a művészete.)	Ars pulchre scribendi non est facilis.
14. A város elfoglalásának reménye tüzelte a katonákat. (A várost elfoglalásnak a reménye.)	Spes urbem capiendi milites excitavit.

15. Barátom könyvek eladásával szerez (csinál) pénzt. (Könyveket eladással.)

16. A könyvek helyes olvasásának a tudománya igen nehéz. (A könyveket helyesen olvasásnak a tudománya.)

17. A gazdagság helyes felhasználásával másokat is segíthetünk. (A gazdagsággal helyesen éléssel.)

18. A latin nyelv szorgalmas tanulásával töltöttem az időt. (A latin nyelvet szorgalmasan tanulással.)

Amicus meus libros vendendo pecuniam conficit.

Scientia libros recte legendi difficillima est.

Divitiis recte utendo etiam alios adiuvaré possumus.

Linguam Latinam diligenter discendo tempus terebam.

54. Gerundiumból Gerundivum

1. A király jártas az állam kormányzásában.

2. Ki alkalmas német levelek írására?

3. Gondosságra van szükség a barátok kiválasztásában.

4. Az ellenséget eljjesztettük városaink elpusztításától.

5. Mindenkinek tetszett a

Rex peritus est civitatem regendi, **átalakítható:** Rex peritus est civitatis regendae.

Quis est aptus (epistulas Germanicas scribendo), **átalakítandó:** Quis est aptus epistulis Germanicis scribendis?²³

Diligentia opus est (in eligendo amicos), **átalakítandó:** Diligentia opus est in amicis eligendis.

Deterruimus hostes (a devastando urbes nostras), **átalakítandó:** Deterruimus hostes ab urbibus nostris devastandis.

Omnibus placuit consilium

városlapítás terve.

6. A szabadság viasszerzésének a reménye táplált mindannyiunkat.

7. Ez a vidék nem alkalmas gabonatermelésre.

8. Pénzszerzés közben sokan elfeledkeznek az igazságról.

9. Tegnap tanácsot tartottak + az állam védelméről.

10. Mindíg vágytam e város látására.

11. Katonáinkat megakadályozták + a város elfoglalásában.

12. Ez a tanuló buzgó a könyvek olvasásában.

13. A bölcsek sokat beszélnek a földi (emberi) dolgok megvetéséről.

14. Testvérem hajlamos

urbem condendi, **átalakítható:** Omnibus placuit consilium urbis condendae.

Spes libertatem recuperandi nos omnes aluit, **átalakítható:** Spes libertatis recuperandae nos omnes aluit.

Haec regio non est idonea (frumentum colendo), **átalakítandó:** Haec regio non est idonea frumento colendo.⁵⁴

Multi obliviscuntur iustitiae (inter conficiendum pecuniam), **átalakítandó:** Multi obliviscuntur iustitiae inter pecuniam conficiendam.

Heri consilium habitum est (de defendendo civitate), **átalakítandó:** Heri consilium habitum est de civitate defendenda.

Semper cupidus eram hanc urbem videndi, **átalakítható:** Semper cupidus eram huius urbis videndae.

Milites nostri impediti sunt (in capiendo urbem), **átalakítandó:** Milites nostri impediti sunt in urbe capienda.

Hic discipulus studiosus est legendi libros, **átalakítható:** Hic discipulus studiosus est librorum legendorum.

Sapientes multa loquuntur (de contemnendo res humanas), **átalakítandó:** Sapientes multa loquuntur de rebus humanis contemnendis.

Frater meus propensus est

ilyen könyvek olvasására.

15. Levelek írásával töltöttem el az időt.

16. A hely nem volt alkalmas városalapításra.

17. Ennek megkérdése végett jöttem hozzád.

18. Tudásszomj (a többet megismerés vágya) hajt mindig engem.

19. Az igaz és hamis megkülönböztetésének művészetét nagyon nehéznek tartom.

20. Sok minden elmondásával gyönyörködtettem szüleimet.

(ad legendum tales libros),
átalakítandó: Frater meus propensus est ad tales libros legendos.

Tempus terebam epistulas scribendo, **átalakítható:**
Tempus terebam epistulis scribendis.

Locus non erat aptus (urbem condendo), **átalakítandó:** Locus non erat aptus urbi condendae.

Hoc interrogandi causa ad te veni. **Nem alakítható át.**
Cupido plura cognoscendi me semper compellit. **Nem alakítható át.**

Artem vera et falsa diludicandi difficillimam habeo. **Nem alakítható át.**

Multa enarrando parentes delectabam. **Nem alakítható át.**

55. Supinum

1. Mikor mész aludni?

2. Barátaim összejöttek szecsekívánás végett.

3. Délután sétálni megyünk.

4. Atyámhoz megyek tanácskérés végett.

5. Szüleim színházba akarnak menni a játékok megtekintésére.

6. Követek jöttek a táborba a sérelmek felpanaszolására.

Quando is dormitum?

Amici mei convenerunt gratulatum.

Post meridiem ambulatum ibimus.

Ad patrem me confero consultum.

Parentes mei in theatrum ire volunt ludos spectatum.

Legati in castra venerunt iniurias questum.

7. Öt katonát küldöttek +
az ellenség táborának ki-
kémlelésére.

Quinque milites missi sunt
castra hostium exploratum.

8. A polgárok összejöttek a
királynő üdvözlésére.

Cives convenerunt reginam
salutatum.

**A sup. abl-ra vonatkozólag
lásd az Abl. limitationis c. fejezetet.**

II. MONDATOK TANA

56. Felszólító alanyi és tárgyi mellékm.

a) Felszólítást, óhajtást, stb. jelentő igék után

1. Nagyon buzdítalak tégedet, hogy szorgalmasan olvasd ²⁴ ezeket a könyveket.	Magnopere te hortor, ut hos libros studiose legas.
2. A rabló (azt) követelte, hogy adjanak neki ²⁵ pénzt +.	Latro postulavit, ut sibi pecunia daretur.
3. Az atya inti a fiát, hogy ne hanyagolja el a latin nyelvet.	Pater monet filium, ne linguam Latinam negligat.
4. A szenátus elhatározta, hogy gabonát adjanak a népnek +.	Senatus decrevit, ut plebi frumentum daretur.
5. Atyád akarata, hogy szorgalmasan tanulj.	Voluntas patris tui est, ut diligenter discas.
6. Barátom (arra) kért, hogy ne mondjam meg ezt a szüleinek. ²⁶	Amicus meus rogavit me, ne hoc parentibus suis dicerem.
7. (Azt) akarom, hogy felelj nekem.	Volo respondeas mihi.
8. Hannibal megparancsolta övéinek, hogy keljenek át a folyón.	Hannibal suis imperavit, ut flumen transirent.
9. Megengedték nekem +, hogy megvegyem ezeket a könyveket.	Permissum est mihi, ut hos libros emerem.

10. (Azt) fogom írni neki (hozzá), hogy ne jöjjön haza.

11. A vezér megparancsolja, hogy a katonák ne hagyják el a tábort.

12. Nem minden diák törekszik (arra), hogy sokat tanuljon.

13. A tanár (úr) buzdítja a tanulót, hogy szépen írjon.

14. A szenátus jónak látta, hogy megüzenje a háborút +.

15. Ki engedte meg neked, hogy barátodhoz menj?

16. Iskolánkban törvény, hogy a diákok köszöntik a tanárokat.²²

17. Ki beszélt rá téged, hogy ne látogass meg engem és hogy ne jöjj velem színházba?

18. Nem akarom, hogy elhanyagold tanulmányaidat.

Scribam²³ ad eum, ne domum redeat.

Dux imperat, ne milites castra relinquant.

Non omnes discipuli student, ut multa discant.

Magister discipulum hortatur, ut pulchre scribat.

Senatui placuit, ut bellum indiceretur.

Quis tibi concessit, ut ad amicum tuum ires?

In schola nostra lex est, ut discipuli magistros salutent.

Quis tibi persuasit, ne me visitares neve mecum in theatrum venires?

Nolo studia negligas.

b) Félelmet jelentő igék után

1. Félttem, hogy atyám meghal.

2. (Attól) féltek, hogy az ellenség elpusztítja a földeket. (Félelem volt.)

3. A fősvények mindig (attól) félnek, hogy nincs elég vagyonuk.

4. A gonoszok mindig (attól) félnek, hogy megbüntetik őket +.

Timebam, ne pater moreretur.

Metus erat, ne hostes agros vastarent.

Avari semper timent, ut satis divitiarum habeant.

Improbi semper in metu sunt, ne puniantur.

5. A katonák (attól) féltek, hogy a vezér sebe halálos.

6. Félni lehet (attól), hogy rövidesen éhség lesz a városban. (Félelő.)

7. Félek, hogy ezt nem tudod megcsinálni.

8. Testvérem (attól) félt, hogy nem tud szépen felelni.

9. Szüleim (attól) félnek, hogy ebben az évben nem tanulok szorgalmasan.

10. (Az a) veszély fenyegett, hogy az ellenség rövidesen elfoglalja a várost.

Milites timebant, ne vulnus ducis mortiferum esset.

Verendum est, ne brevi famem in urbe sit.

Vereor, ut hoc facere possis.

Frater meus timuit, ut pulchre respondere posset.

Parentes mei metuunt, ut hoc anno diligenter discam.

Periculum erat, ne hostes urbem brevi caperent.

c) Akadályozást jelentő igék után

1. A véletlen akadályozott meg engem (abban), hogy ezt megcsináljam.

2. Az eső megakadályozza a barátomat, hogy hazamenjen.

3. Az ellenség bátran ellenállott, hogy katonáink el ne foglalják a várost.

4. Senki sem fog engem megakadályozni (abban), hogy hozzád menjek.

5. Betegség akadályozza a tanár (urat) abban, hogy iskolába jöjjön.

6. Nem vonakodom (attól), hogy ennek az osztálytársamnak segítsék.

7. Testvérem nem vonakodott (attól), hogy anyánk helyett levelet írjon.

Casus me impedivit, ne hoc facerem.

Pluvia amicum meum impedit, ne domum redeat.

Hostes fortiter restiterunt, ne milites nostri urbem caperent.

Nemo me prohibebit, quominus ad te eam.

Morbus magistrum impedit, quominus in scholam veniat.

Non recuso, quominus hunc condiscipulum adiuvem.

Frater meus non recusavit, quominus pro matre epistulam scriberet.

8. Atyám ellenezte, hogy eladjam a könyveimet. (Ellenállott.)

Pater restitit, ne libros meos venderem.

57. Kérdő alanyi és tárgyi mellékm.

1. (Azt) kérdezem tőled, mit akarsz (akartál).

Interrogo te (quaero ex te), quid vells (volueris).

2. Elmeséltem neked, (hogy) honnan és merre jöttünk.

Enarravi eis, unde et qua venissemus.

3. (Azt) kérdezik +, hogyan tehetem (tehettem) ezt.

Quaeritur, quomodo hoc facere possim (potuerim).

4. Megkérdeztük a tanár (urat, hogy) hol fogunk játszani.

Interrogavimus magistrum, ubi lusuri essemus.

5. Tudjátok-e, (hogy) hány lakosa van Budapestnek?

Sciebatis-ne, quot incolae Budapestinum habere?

6. Meg fogom mondani, (hogy) hova küldtem őt.

Dicam, quo eum miserim.

7. (Azt) kérdezték +, vajjon házat akarunk-e venni.

Quaesitum est, num domum emere vellemus.

8. Senki sem tudja, (hogy) milyen a lélek.

Nemo scit, qualis sit animus.

9. Bizonytalan, (hogy) mikor jön meg a nővérem.

Incertum est, quando soror mea adveniat.

10. A tanár (úr azt) kérdezte, (hogy) mekkora városaik voltak a rómaiaknak.

Magister interrogavit, quantas urbes Romani habuissent.

11. Tudod-e, (hogy) ki csinálta ezt?

Scis-ne, quis hoc fecerit?

12. (Azt) kérdezték tőlem +, (hogy) hányszor voltam Rómában.

Quaesitum est ex me, quoties Romae fuisset.

13. Nem tudjuk, (hogy) mit hoz ez az esztendő magával.

Nescimus, quid hic annus secum ferat.

14. Barátom (azt) kérdezi tőlem, (hogy) hol leszek holnap.

15. Akarod-e tudni, (hogy) miért járok ebbe az iskolába?

16. Atyám megkérdezte tőlem, (hogy) meddig voltam nálatok és mit csináltam.

17. Miért akarjátok tudni, (hogy) kinek vettem ezt a könyvet?

18. (Azt) kérdezem, vajjon igaz vagy hamis-e ez.

19. Mondd nekem, vajjon megengedte-e atyád vagy anyád ezt neked!

20. Atyám tegnap még nem tudta, (hogy) vajjon itt maradjon-e vagy elutazzék.

Amicus meus quaerit ex me, ubi cras futurus sim.

Vis-ne scire, cur hanc scholam frequentem?

Pater interrogavit me, quamdiu apud vos fuisset et quid egissem.

Quare vultis scire, cui hunc librum emerim?

Quaero, utrum hoc verum an falsum sit.

Dic mihi, utrum pater an mater hoc tibi permisit!

Pater meus heri adhuc nescivit, utrum hic maneret an proficisceretur.

58. Időhatározói mellékm.

a) Cum kötőszóval

1. Akkor megyek hozzád, amikor kész leszek.

2. Most, mikor mindannyian itt vagytok, elmesélek valamit a családjunkról.

3. Abban az időben, amikor Rómában voltam, még éltek a szüleim.

4. Valahányszor iskolába megyek, elkészöndök a szüleimtől. (Búcsút mondok.)

Tunc ad te ibo, cum paratus ero.

Nunc, cum vos omnes adestis, enarrabo aliquid de familia nostra.

Eo tempore, cum Romae eram, parentes mei adhuc vivebant.

Cum in scholam eo, valedico parentibus meis.

5. A nap már-már²⁸ megvirradt, amikor az ellenség hirtelen berontott a városba.

6. Azzal, hogy másokat rágalmazol, saját magadat rágalmazod.

7. Az ellenség már-már eltávozott, amikor a katonáink hirtelen megjelentek.

8. Valahányszor könyvet olvasunk, az íróval beszélgetünk.

9. Alig olvastam el²⁹ a leveledet, amikor a barátom hirtelen belépett.

10. Mikor Caesar Galliában volt, sok győzelmet aratott.

11. Mikor a rómaiak két vereséget szenvedtek, a szenátus Scipiót küldte Hispániába.

12. Amikor Scipio a Ticinus (folyó)nál harcolt, atyját kimentette a veszedelemből.

13. Mikor Caesar visszatért Rómába, az összeesküvők megölték +.

Dies iam illucescebat, cum hostes subito in urbem irruerunt.

Cum aliis maledicis, tibi maledicis.

Hostes iam abibant, cum milites nostri subito apparuerunt.

Cum libros legimus, cum scriptore colloquimur.

Vix epistulam tuam perlegeram, cum amicus meus subito intravit.

Cum Caesar in Gallia esset, multas victorias reportavit.

Cum Romani duas clades acceperant, senatus Scipionem in Hispaniam misit.

Cum Scipio apud Ticinum dimicaret, patrem ex periculo eripuit.

Cum Caesar Romam redisset, a coniuratis occisus est.

b) Egyéb kötőszavakkal

1. A katonák, miután az ellenség városait elfoglalták,³⁰ visszatértek Rómába.

2. Ezt tettem, amíg szabad volt.

3. Fontold meg ezt, míg visszajövök.

4. Mihelyt megpillantott engem, elfordult tőlem.

Milites, postquam urbes hostium ceperunt, Romam redierunt.

Hoc faciebam, dum licebat.

Delibera hoc, dum redeo.

Ubi primum me conspexit, se a me avertit.

5. Amíg Budapesten voltam, sohasem láttalak téged.

6. Mihelyt Rómába érkeztem, felkerestem atyám barátját.

7. A hadseregünk, amíg tudott, igen bátran ellenállott.

8. (Addig) tanulsz, amíg akarsz.

9. Amíg atyánk élt, gazdagok voltunk.

10. Amint megtudtam, hogy te itt vagy, hozzád siettem.

11. Amint megjelentek a katonáink, a város nyomban megadta magát.

12. Nem hiszek neked előbb, mint atyádat meg (nem) kérdeztem.

13. Mihelyt hallok³⁰ valamit, azonnal küldök neked levelet.

14. Amint megszólaltak a kürtök, a katonák a fegyverekhez rohantak.

15. Ez a nép virágozott, amíg kiváló királyai voltak.

16. A vezért, miután sok győzelmet aratott, harcban megölték +.

17. Atyám sokat szenvedett, míg³¹ visszatért³² a fogásból.

18. A polgárok becsukták a kapukat, mielőtt³³ az ellenség bevonult.

Quamdiu Budapestini eram, nunquam te vidi.

Cum primum Romam adveni, amicum patris mei adii.

Exercitus noster, quoad potuit, fortissime restitit.

Disces, quamdiu voles.

Dum pater vivebat, divites eram.

Ut te adessee comperi, ad te properavi.

Ubi milites nostri apparuerunt, urbs statim se dedit.

Non credo tibi prius, quam patrem tuum interrogavi.

Simulac aliquid audivero, statim epistolam ad te mitto.

Ut primum tubae sonuerunt, milites ad arma cucurrerunt.

Hic populus florebat, dum reges egregios habebat.

Dux, postquam multas victorias reportavit, in proelio occisus est.

Pater meus multa passus est, dum ex captivitate rediret.

Cives portas clausuerunt, priusquam hostes invaderent.

19. Nem adom vissza neked ezt a könyvet, mielőtt el (nem) olvastam.³⁰

20. Barátom, miután pénzt kapott,³¹ színházba ment.

Hunc librum tibi non red-
dam, priusquam eum per-
legero.

Amicus meus, postquam pe-
cuniam accepit, in theatrum
se contulit.

59. Okhatározói mellékm.

1. Eszem, mert éhes vagyok.

2. Mivel már éjtszaka van, aludni megyek.

3. A rablók eltávoztak, mert már elég zsákmányuk volt.

4. Minthogy szegény vagy, szorgalmasan kell tanulnod.

5. A katonák, minthogy nem tudták védeni a várost, megadták magukat.

6. Örülök, hogy atyám tegnap megérkezett.

7. A kereskedő panaszkodott, hogy nem tudta eladni a lovakat.

8. Gratulálok neked, hogy ebben az esztendőben oly szorgalmasan tanultál.

9. Sajnálom, hogy nem látogathatlak meg benneteket.

10. Nagy hálával tartozol a (jó) Istennek, hogy ezt a veszedelmet elkerülted.

11. Örülünk, hogy a tanár (urak) meg vannak elégedve a szorgalmaddal.

Edo, quia esurio.

Quia iam nox est, dormitum
eo.

Latrones discesserunt, quia
iam satis praedae habue-
runt.

Cum pauper sis, diligenter
tibi discendum est.

Milites, cum urbem defen-
dere non possent, se dedi-
derunt.

Gaudeo, quod pater heri
advenit.

Mercator questus est, quod
equos vendere non potuit.

Gratulor tibi, quod hoc
anno tam diligenter didi-
cisti.

Doleo, quod vos visitare
non possum.

Deo magnam gratiam de-
bes, quod hoc periculum
effugisti.

Gaudemus, quod magistri
diligentia tua contenti sunt.

12. Anyám méltatlankodott, hogy testvérem olyan soká elmaradt.

13. Ezt a katonát (azzal) vádolják +, hogy gyáva volt.

14. Sok ember panaszskodik, hogy rövid élet jutott osztályrészül neki. (Adatott.)

15. A király a szövetségeseiktől segítséget kért, mert nem tudott ellenállni az ellenségnek.

16. A vezér nem akarta megtámadni az ellenséget, mert nem volt elég katonája.

17. Minthogy a szüleim meghaltak, egyedül élek.

18. Minthogy a háború befejeződött, a katonák visszatértek otthonukba.

Mater indignata est, quod frater meus tam diu auit.

Hic miles accusatur, quod ignavus erat³⁴ (fuerit³⁵).

Multi homines queruntur, quod sibi vita brevis data sit.³⁶

Rex a sociis auxilium petivit, quod hostibus resistere non potuit³⁷ (posset³⁸).

Dux hostes aggredi noluit, quod non satis militum habuit³⁹ (haberet⁴⁰).

Cum parentes mei mortui sint, solus vivo.

Cum bellum finitum esset, milites domos redierunt.

60. Non quod stb.

1. Megteszem ezt, nem mintha hasznosnak tartanám.

2. A tanár (úr)nak van oka (arra), hogy megdicsérje ezt a diákot.

3. Semmi okom sem volt (arra), hogy méltatlankodjam.

4. Megírtam ezeket neked; nem mintha nem bíznék benned.

5. Nincs semmi okotok (arra), hogy irigykedjetek erre a fiúra.

Hoc facio, non quo(d) utile putem.

Magister habet, quod hunc discipulum laudet.

Nihil habui, quod indignarer.

Haec ad te scripsi, non quod tibi non confiderem.

Nihil habetis, quod huic puero inuideatis.

6. Nem volt okod (arra), hogy eladd a könyveidet.

7. Van ok (arra), hogy ezek az emberek elveszítsék a kedvüket.

8. Nem panaszkodom, nem mintha semmi okom sem volna, hanem mert nem akarok semmit sem mondani.

Non habuisti, quod libros tuos venderes.

Est, quod hi homines animum demittant.

Non queror, non quod nihil habeam, sed quia nihil dicere volo.

61. Célhatározói mellékm.

1. Szüleim Olaszországba utaznak, hogy megnézzék (lássák) az Örökvárost.

2. A kisebb bajt viseljétek el, hogy nagyobb ne jöjjön.

3. A rabló elmenekült, hogy el ne fogják és hogy meg ne büntessék.

4. Atyáink meghaltak, hogy mi szabadok lehessünk.

5. Ezeket (azért) írtuk meg, nehogy valami³⁸ rosszat gondolj rólunk.

6. El fogom küldeni hozzád a szolgát, hogy add neki a könyveket.

7. Ez a szegény gyakran jön hozzánk, hogy valamit kapjon a szüleimtől.

8. Ezeket (azért) mondtam el magamról, hogy bocsáss meg nekem.

9. Neveket nem említék, hogy senki meg ne haragudjék rám.

Parentes mei in Italiam proficiscuntur, ut urbem aeternam videant.

Minus malum perferite, ne maius veniat.

Latro profugit, ne caperetur neve puniretur.

Patres nostri mortui sunt, ut nos liberi esse possemus.

Haec scripsimus, ne quid mali de nobis sentires.

Mittam ad te servum, cui libros des.

Hic pauper saepe ad nos venit, ut a parentibus meis aliquid accipiat.

Haec de me dixi, ut mihi ignosceres.

Nomina non commemoro, ne quis mihi irascatur.

10. A diákok (azért) járnak iskolába, hogy tanuljanak, és nem azért, hogy az időt töltsék.

11. Katonáink bátran harcoltak, hogy a haza megszabaduljon az ellenségtől.

12. Tanuljatok szorgalmasan, hogy annál többet tudjatok!

13. Rómában konzulokat választottak +, hogy azok álljanak a köztársaság élén.

14. Adok neked pénzt, hogy színházba menj.

15. Semmit sem mondok a barátaimról, hogy hűtlennek ne tartsanak +.

16. Testvérem egyedül csinálta ezt, hogy annál nagyobb legyen a dicsőség(e).

17. Atyánk sokat dolgozott, hogy semmi se hiányozzék nekünk.

18. Eljött hozzám a barátom, hogy beszélhessen velem.

19. Elmegyek, hogy semmit se lássak és semmit se halljak.

20. A tanár (urak) megdicsérték a diákokat, hogy annál szorgalmasabban tanuljanak.

Discipuli scholas frequentant, ut discant, et non, ut tempus terant.

Milites nostri fortiter pugnant, ut patria ab hostibus liberaretur.

Discite diligenter, quo plura sciatis!

Romae consules creabantur, qui rei publicae praeessent.

Pecuniam tibi do, ut te in theatrum conferas.

Nihil de amicis meis dico, ne infidelis habear.

Frater meus solus hoc fecit, quo maior esset gloria.

Pater noster multum laboravit, ne quid nobis deesset.

Amicus meus ad me venit, ut mecum loqui posset.

Abeo, ne quid videam neve audiam.

Magistri discipulos laudaverunt, quo diligentius discerent.

62. Hasonlító mellékm.

1. Úgy van, amint mondtuk.	Ita est, ut diximus.
2. Hasonlóan, mint te, én is eladom a könyveimet.	Similiter, ac tu, etiam ego libros vendam.
3. A barátom éppúgy mesélte el ezeket, mint te.	Amicus meus pariter, ac tu, haec enarravit.
4. Úgy dicsérnek meg +, amint megérdemled.	Ita laudaris, sicut mereris.
5. Sok ember mást mond, mint érez.	Multi homines alia dicunt, ac sentiunt.
6. Ugyanaz vagyok irántad, mint voltam.	Idem sum erga te, ac (qui) fui.
7. Ez úgy történt, ahogy előre megmondtad.	Hoc ita factum est, quemadmodum praedixeras. ²⁹
8. Nem beszélek másképp, mint hozzám, magyarhoz illik.	Non aliter loquor, ac me Hungarum decet.
9. Semmi sem oly népszerű, mint a jószág.	Nihil est tam populare, quam bonitas.
10. Inkább itt akarunk maradni, mint otthon tanulni.	Malumus hic manere, quam domi discere.
11. Mi nem vagyunk olyan gazdagok, mint ti.	Nos non sumus tam divites, quam vos.
12. Több szóval fárasztottalak benneteket, mint akartam.	Pluribus verbis vos fatigavi, quam volui.
13. Az élet nem más, mint Isten legnagyobb ajándéka.	Vita nihil aliud est, quam donum Dei maximum.
14. Jobb a biztos béke, mint a remélt győzelem.	Melior est certa pax, quam sperata victoria.
15. A mi iskolánkat kevesebb diák látogatja, mint a tieteket.	Scholam nostram pauciores discipuli frequentant, quam vestram.
16. Ez a könyv nem olyan értékes, mint a tietek.	Hic liber non est tam pretiosus, quam vester.

17. Inkább akarok boldog szegény, mint boldogtalan gazdag lenni.

18. Ezerszer jobb meghalni, mint szabadság nélkül élni.

19. Minél rövidebb a törvény, annál könnyebben megtartják +.

20. Az ember annyi-szor hal meg, ahányszor elveszti övét.

21. Amilyenek a fejedelmek, olyanok szoktak¹² lenni a polgárok.

22. Minél okosabb vagy, annál szerényebbnek kell lenned. (Tartozol lenni.)

23. Minél szebb az életünk, annál jobban szeretjük.

24. Minél nagyobb a bűn, annál nagyobb szokott lenni a büntetés.

25. Minél ritkább valami, annál többre értékelik +.

Malo felix pauper, quam infelix dives esse.

Milites praestat mori, quam sine libertate vivere.

Quo brevior lex est, eo facilius tenetur.

Homo totiens moritur, quotiens amittit suos.

Quales sunt principes, tales esse solent cives.

Quo doctior es, eo modestior esse debes.

Quo pulchrior est vita nostra, eo magis amamus eam.

Quo maior est culpa, eo maior esse solet poena.

Quo quid¹⁷ rarius est, eo plurius habetur.

63. Feltételes hasonlító mellékm.

1. (Úgy) örültem, mintha nagy kincset találtam volna.

2. Sokan (úgy) élnek, mintha sohasem kellene meghalniok. (Tartoznának.)

3. Ez a férfiú olyan büszke, mintha előkelő családból született volna.

4. Miért beszélsz (úgy), mintha te volnál a legbölcsebb?

Gaudebam, ut si magnum thesaurum invenissem.

Multi vivunt, velut si nunquam mori debeant.

Hic vir tam superbus est, quam si nobili loco natus sit.

Quare loqueris, velut si tu prudentissimus sis?

5. Semmit sem beszélt, mintha néma (lett) volna.”

6. Barátom olyan boldog, mintha megdicsérte volna a tanár (úr) +.

7. A diák (úgy) felelt, mint ha már látta volna Rómát.

8. Ez a család (úgy) él, mintha igen gazdag volna.

9. Ez a fiú olyan szépen olvas, mintha már iskolába járna.

Nihil locutus est, velut si mutus esset.

Amicus meus tam beatus est, quam si a magistro laudatus sit.

Discipulus respondebat, velut si iam Romam vidisset.

Haec familia vivit, ut si di(vi)tissima sit.

Hic puer tam pulchre legit, quam si iam scholam frequentet.

64. Feltételes mellékm.

1. Az ember meghal, ha elveszíti a reményt.

2. Irnék neked, ha volna időm.

3. Hiába fáradozunk, ha-csak nem segít bennünket az Isten.

4. Ezt a könyvet is elolvastam volna, ha megkaptam volna a barátomtól.

5. Ha valaki² látna téged, egyáltalán nem dicsérne meg.”

6. Ha gazdag lennék, sok szegényen segítenék.

7. Ha eljössz² hozzánk, ezt is elmesélem neked.

8. Ha ezt csináltad, helyesen tetted. (Ha nem csináltad, rosszul tetted.)

9. Nővérem velem jött volna, ha nem lenne beteg.

Homo moritur, si spem dimittit.

Scriberem ad te, si tempus haberem.

Frustra laboramus, nisi Deus nos adiuvet.

Etiā hunc librum perlegissem, si eum ab amico accepissem.

Si quis te videret, minime te laudaret.

Si dives essem, multos pauperes adiuverem.

Si ad nos veneris, etiā hoc tibi enarrabo.

Si hoc fecisti, recte fecisti. (Si hoc non fecisti, male fecisti.)

Soror mea mecum venisset, nisi aegrotā esset.

10. Többet tudnál, ha szorgalmasabban tanultál volna.

11. Szívesen segítenék neki, ha nem volna olyan büszke.

12. Ha boldog akarsz lenni, légy kevéssel megelégedett.

13. Meglátogattunk volna benneteket, ha atyámnak nem kellett volna elutaznia.

14. Semmit sem kapok szüleimtől, ha nem tanulok szorgalmasan.

15. Sok diák szívesen járna iskolába, ha nem kellene tanulnia.

Plus scires, si diligentius didicisses.

Libenter eum adiuuarem, nisi tam superbus esset.

Si beatus esse vis, parvo sis contentus.

Visitavissemus vos, nisi pater proficisci debuisset.

Nihil accipiam a parentibus meis, nisi diligenter discam.

Multi discipuli libenter scholam frequentarent, nisi discere deberent.

65. Óhajtó feltételes mellékm.

1. Adok neked pénzt, csakhogy (aztán) tisztességesen élj.

2. Semmit sem kérdezett, csakhogy ne lássék butának.

3. Szorgalmasan tanulok, csakhogy valamikor segíthessek szüleimen.

4. Könyvet adtam a gyerekeknek, csak ne sírjon.

5. Sokat beszél, csakhogy okosnak lássék.

6. Pénzt akart adni neki, csak ne szóljon semmit erről a dologról.

7. Írtam neki, csakhogy ne tartson engem hálátlanak.

Do tibi pecuniam, dummodo honeste vivas.

Nihil interrogavit, dummodo ne stultus videretur.

Diligenter disco, dum aliquando parentes meos adiuuare possim.

Puero librum dedi, dummodo ne flet.

Multa loquitur, dummodo sapiens videatur.

Pecuniam ei dare voluit, dummodo nihil de hac re diceret.

Scripsi ad eum, dummodo ne ingratum me haberet.

66. Megengedő mellékm.

1. Ámbár tanulnod kellene, játszol. Quamquam⁹⁹ discere debes (cum,⁹⁹ licet^a. . . debeas), ludis.
2. Atyám mindig szegény volt, ámbár igen gazdag lehetett volna. Pater meus semper pauper erat, quamquam di(vi)tissimus esse potuit (cum . . . posset; licet . . . possit).
3. A lélek, bár a testben van, nem hal meg. Animus, quamquam in corpore est, non moritur. (Cum, licet . . . sit.)
4. Katonáink, bár kevesen voltak, mégis bátran harcoltak. Milites nostri, quamquam pauci erant, tamen fortiter pugnabant. (Cum . . . essent; licet . . . sint.)
5. Jóllehet sok katona fog-ságba esett, az ellenség mégis ellenállott. Quamquam multi milites capti sunt, tamen hostes restiterunt. (Cum . . . essent; licet . . . sint.)
6. Senki sem irigykedett a barátom szüleire, bár gazdagok voltak. Nemo invidabat parentibus amici mei, quamquam divites erant. (Cum . . . essent; licet . . . sint.)
7. Ez a diák semmit sem tanul, ámbár tehetséges. Hic discipulus nihil discit, quamquam ingeniosus est. (Cum, licet . . . sit.)
8. Bár szegények vagyunk, de (azért) tisztességesen élünk. Quamquam pauperes sumus, tamen honeste vivimus. (Cum, licet . . . simus.)
9. Jóllehet voltam a városban, mégsem vettem semmit. Quamquam in urbe eram, tamen nihil emi. (Cum . . . essem; licet . . . sim.)
10. Noha ugyanabban az utcában lakunk, mégis ritkán látom őt. Quamquam in eadem via habitamus, tamen raro eum video. (Cum, licet . . . habitemus.)
11. Az ellenség, jóllehet új Hostes, quamquam novum

vezért választott, mégsem tudott gőzölni.

12. Jóllehet adtam neki pénzt, nem vette meg a könyvet.

13. Még ha mindenki el is hagy benneteket, én veletek maradok.

14. Még ha tehetségesek vagytok is, sokat kell tanulnotok.

15. Még ha kényszeríténének +, (akkor) sem szólnék semmit erről a dologról.

16. Még ha tanultam volna, (akkor) sem tudtam volna felelni.

ducem creaverant,²⁰ tamen vincere non potuerunt. (Cum... creavissent; licet... creaverint.)

Quamquam ei pecuniam dederam,²⁰ librum non emit. (Cum... dedissem; licet... dederim.)

Etiam si omnes vos relinquunt, ego vobiscum maneo.

Etiam si ingeniosi sitis, multa discere debetis.

Etiam si cogerer, nihil de hac re dicerem.

Etiam si didicissem, tamen respondere non potuissem.

67. Következményes mellékm.

a) Ut kötőszóval

1. Katonáink olyan bátran harcoltak, hogy rövidesen elfoglalták a várat.

2. A rómaiaknak akkora hadseregük volt, hogy az ellenség nem tudott ellenállni.

3. Ez a diák annyira fél, hogy semmit sem tud szólni.

4. Nem vagyok olyan tehetséges, hogy ne kelljen tanulnom.

Milites nostri tam fortiter pugnabant, ut brevi arcem caperent.

Romani tantum exercitum habebant, ut hostes resistere non possent.

Hic discipulus adeo timet, ut nihil dicere possit.

Non sum tam ingeniosus, ut discere non debeam.

5. A rablók annyira megrémültek, hogy elmenekültek.

6. Ez a könyv annyira szép, hogy méltán olvassa mindenki +.

7. A város akkora, hogy tízezer lakosa van.

8. Ez a ruhám is olyan, hogy újnak látszik.

9. A barátom úgy felelt, hogy a tanár (úr) megdicsérte +.

10. Miért beszélsz úgy, hogy semmit sem hallok?

11. Ez a lecke nehezebb, semhogy meg tudnám tanulni.

12. A madár magasabb(an) repült, semhogy láthattuk volna.

13. Okosabb vagyok, semhogy erről a dologról beszéljek.

14. Gazdagabbak voltak, semhogy dolgozniuk kellett volna.

15. Megtörténhetik, hogy tévedek (hogy tévedtem).

16. Van rá eset, hogy én is szépen tudok felelni.

17. Gyakran megtörténik, hogy az emberek megfélekeznek a jóléteményekről.

18. Most (az) következik, hogy a világháborúról beszéljek valamit.

19. Nagyatyám öregségéhez

Latrones adeo perterriti sunt, ut profugerent.

Hic liber tam pulcher est, ut merito ab omnibus legatur.

Urbs est tanta, ut decem milia incolarum habeat.

Etiā haec vestis mea talis est, ut nova videatur.

Amicus meus ita respondit, ut a magistro laudaretur.

Quare ita loqueris, ut nihil audiam?

Haec lectio difficilior est, quam ut discere possim.

Avis altior volabat, quam ut eam videre possemus.

Prudentior sum, quam ut de hac re loquar.

Di(vi)tiiores erant, quam ut laborare deberent.

Fieri potest, ut errem (ut erraverim).

Est, ut et ego pulchre respondere possim.

Saepe fit, ut homines beneficiorum obliviscantur.

Nunc sequitur, ut de bello omnium gentium aliquid loquar.

Ad senectutem avi mei ac-

(az is) hozzájárult, hogy beteg volt.

20. Hátra van még, hogy annyi munka után megpihenjünk.

21. Szívesen megteszem, hogy írjak neked. (Hozzád.)

22. Törvény, hogy a gyermekek iskolába járjanak.

23. Testvérem kivitte, hogy Itáliába utazhatik.

24. Néha megtörténik, hogy betegség miatt otthon kell maradnunk.

25. Barátomnak az a szokása, hogy mindig énekel.

26. A katonák kieszközölték a vezértől, hogy hazamehessenek.

27. Volt rá eset, hogy kérdéseimre semmit sem feleltél (nekem, a kérdezőnek).

cessit, ut aegrotus esset.

Restat, ut post tot labores quiescamus.

Libenter facio, ut ad te scribam.

Lex est, ut pueri scholas frequentent.

Frater meus assecutus est, ut in Italiam proficisci posset.

Nonnunquam accidit, ut propter morbum domi manere debeamus.

Mos est amici mei, ut semper cantet.

Milites a duce impetraverunt, ut domos redire possent.

Erat, ut mihi roganti nihil responderes.

b) *Quin* kötőszóval

1. Senki sincs, aki ezt nem tudná.

2. Ki az, aki nem hallotta ezt?

3. Senki sem kételkedik (abban), hogy helyesen cselekszel (cselekedté).)

4. Nem tehettem, hogy ne nyilvánítsam ki neked véleményemet.

5. Nincs semmi, amit nem mernék elmondani neki.

Nemo est, quin hoc sciat.

Quis est, quin hoc audiverit?

Nemo dubitat, quin recte facias (feceris).

Facere non potui, quin tibi sententiam meam declararem.

Nihil est, quin ei enarrare audeam.

6. Nem sok híja volt, hogy a vezért megöljék +.

7. Ki kételkedik (abban), hogy a latin nyelv szép.

8. Az emberek nem teheték, hogy ne nevéssenek.

9. Semmit sem mulasztottam el, hogy meg ne segítsem ezt a szegény családot.

10. Nincs senki, aki többször nem tévedett volna.

11. Semmi sem olyan nehéz, hogy meg ne volna tanulható.

12. Semmi ok nincs (arra), hogy ne maradjak itt veletek.

13. Nem hiányzik a gyanú, hogy a saját katonái ölték meg a vezért +.

14. Nem kétséges, hogy minden ember meghal.

15. Atyám nem kételkedik (abban), hogy ez évben szorgalmas vagyok (voltam, leszek).

16. Nem sok híja volt, hogy a városunkban éhség legyen.

Non multum afuit, quin dux interficeretur.

Quis dubitat, quin lingua Latina pulchra sit.

Homines facere non poterunt, quin riderent.

Nihil praetermisi, quin hanc familiam pauperem adiuverem.

Nemo est, quin saepius erraverit.

Nihil est tam difficile, quin disci^a possit.

Nulla causa est, quin vobiscum hic maneam.

Non abest suspicio, quin dux a militibus suis interfectus sit.

Non est dubium, quin omnes homines moriantur.

Pater meus non dubitat, quin hoc anno diligens sim (fuerim, futurus sim).

Non multum aberat, quin in urbe nostra fames esset.

c) Vonatkozó névmással

1. Nem vagyok olyan, hogy hazudjam. (Az, aki.)

2. Ennek a városnak olyan-nak kell lennie, hogy mindenki dicsérje +. (Olyan tartozik lenni, amelyik.)

Non sum is, qui mentiar.

Haec urbs talis (eiusmodi) esse debet, quae ab omnibus laudetur.

3. Atyám nem olyan, hogy féljen a veszedelemtől. (Az, aki.)

4. Sok dolog olyan, hogy a kimenetelét nem láthatja előre senki. (Olyan, amelynek a kimenetelét.)

5. Ez az úrnő gazdagabb, semhogy meg tudná érteni a szegénységet. (Gazdagabb, mint aki.)

6. A tanár (úr) ezt a diákot méltónak ítélte (arra), hogy könyvekkel megajándékozza.

7. A dolog alkalmas (arra), hogy mondjak nektek valamit róla.

8. A barátomat alkalmasnak tartom (arra), hogy német leveleket írjon.

9. Vannak, akik a pénzt többre becsülik az erénynél. (Elébe helyezik.)

10. Akadnak (olyanok), akik a dicsőséget a legfőbb jónak tartják.

11. Sokan akadtak (olyanok), akik készek voltak meghalni a hazáért.

12. Senki sem oly okos, hogy ne lehetne (még) okosabb.

13. Nincs semmi, amittől nekem félnem kellene.

14. Vannak, akik azt gondolják, hogy a lélek halandó.

Pater meus non est is, qui periculum timeat.

Multae res eiusmodi (tales) sunt, quarum exitum nemo providere possit.

Haec domina divitior est, quam quae pauperlatem intelligere possit.

Magister hunc discipulum dignum iudicavit, quem libris donaret.

Res apta est, de qua vobis aliquid dicam.

Amicum meum idoneum habeo, qui epistulas Germanicas scribat.

Sunt, qui pecuniam virtuti anteponant.

Inveniuntur, qui gloriam summum bonum habeant.

Multi inveniebantur, qui parati essent pro patria mori.

Nemo est tam prudens, qui prudentior esse non possit.

Nihil est, quod timere debeam.

Sunt, qui animum mortalem esse putent.

15. Egy diák sem olyan szorgalmas, hogy ne lehetne (még) szorgalmasabb.

16. Nem volt olyan dolog, amit én el nem mondtam volna a szüleimnek.

Nullus discipulus est tam diligens, qui diligentior esse non possit.

Nihil erat, quod ego parentibus non enarrarem.

68. Jelzői mellékm. Coniunctivusszal

1. Házat vettünk, hogy abban lakjunk. (Amelyben, ahol.)

2. Igazságtalanok vagytok, hogy így mertek beszélni erről a férfiről. (Aki.)

3. Boldog anya, akinek ilyen fiál vannak!

4. Katonákat küldtek előre +, hogy kémleljék ki az ellenség táborát. (Aki.)

5. Ő én vak, hogy nem láttam ezt! (Aki.)

6. A katonáknak pénzt adtak +, hogy rajta gabonát vegyenek. (Amelyen.)

7. Téged kérek, minthogy nekem többször segítettél. (Aki.)

8. Rómában konzulokat választottak +, hogy azok álljanak a köztársaság élén. (Aki.)

9. A király az öregebbek közül kiválasztott százat, hogy azok tanácsával intézen mindent. (Aki.)

Emimus domum, in qua (ubi) habitaremus.

Iniusti estis, qui de hoc viro sic loqui audeatis.

Beata mater est, quae tales filios habeat!

Milites praemissi sunt, qui castra hostium explorarent.

O me caecum, qui hoc non viderim!

Multibus pecunia data est, qua frumentum emerent.

Te rogo, qui me saepius adiuveris.

Romae consules creabantur, qui rei publicae praeesent.

Rex e senioribus centum elegit, quorum consilio omnia ageret.

10. Vettem könyveket, hogy nyáron (el)olvassam őket. (Amelyeket.)

11. A vezér hidat csináltatott, hogy átvezesse rajta a csapatait. (Amelyen.)

12. Boldogok vagyunk, hogy nekünk a (jó) Isten ilyen szülőket adott. (Aiknek.)

Emi libros, quos aestate legerem.

Dux pontem fieri iussit, quo copias traduceret.

Beati sumus, quibus Deus tales parentes dedit.

69. Értelmező mellékm.

1. Sokat segített rajtunk (az a körülmény), hogy atyánk már többször volt Rómában.

2. Nagy hibája az életnek, hogy sokszor igen rövid.

3. Helyesen csináljátok, hogy megkérdezitek a tanár urat.

4. Atyád okosan csinálta, hogy eladta a házat.

5. Jól csinálod, hogy ebben az évben ismét szorgalmasan tanulsz.

6. Rosszul jött neki, hogy nem tudott felelni.

7. Azzal vétettél, hogy nem akartad megmondani az igazat.

8. A közös félelemhez hozzájárult (az a körülmény is), hogy az ellenség már a kapuk előtt volt.

9. Helyesen cselekedtetek, hogy ezt nem mondtátok meg neki.

Multum nos adiuvabat, quod pater iam saepius Romae fuerat.³⁹

Magnum vitae vitium est, quod saepe brevissima est. Recte facitis, quod magistrum interrogatis.

Pater tuus prudenter fecit, quod domum vendidit.

Bene facis, quod hoc anno iterum diligenter discis.

Male evenit ei, quod respondere non potuit.

Eo peccavisti, quod verum dicere noluisti.

Ad timorem communem accessit, quod hostes iam ante portas erant.

Recte fecistis, quod hoc ei non dixistis.

10. Szerencsémre (az) történt, hogy a barátom is ott volt. (Szerencsésen.)

11. Ehhez hozzájárul (még az is), hogy atyám pénzét elvesztettem.

12. A barátom okosan csinálta, hogy ezt a könyvet elküldte nekem. (Hozzám.)

Felliciter evenit (accidit), quod etiam amicus meus ibi erat.

Huc accedit, quod pecuniam patris amisit.

Amicus meus prudenter fecit, quod hunc librum ad me misit.

70. Oratio obliqua

Atya a fiához:

Már öreg vagyok. Boldog életet éltem, ezért semmi okom sincs, hogy panaszkodjam. Mindig szorgalmas voltam. Te is légy szorgalmas, hogy valamikor elmondhass: Nem éltem hiába.

Amikor ifjú voltam, ebbe a híres iskolába jártam, amelyben egykor atyám kitanuló volt és amelyben te most az én nyomomban jársz. Ha én már nem leszek, emlékezzél ezekre a szavaimra, melyeket atyámtól drága örökségképen kaptam, és légy tiednek dicséretére és dicsőségére . . .

Recta:

Pater ad filium:

Iam senex sum. Beatam vitam vixi, propterea nihil habeo, quod querar. Semper diligens eram. Tu quoque diligens sis, ut aliquando dicere possis: Non vixi frustra.

Cum adolescens eram, hanc illustrem scholam frequentabam, in qua olim pater meus discipulus eminentissimus fuerat³⁰ et in qua nunc tu vestigia mea

Obliqua:

Pater dixit filio suo se iam senem esse. Beatam vitam vixisse, propterea nihil habere, quod quereretur. Semper diligentem fuisse. Ille quoque diligens esset (esse vellet), ut aliquando se non frustra vixisse dicere posset.

Cum adolescens esset, se eandem illustrem scholam frequentavisse, in qua pater suus olim discipulus eminentissimus fuisset et in qua ille tunc vestigia ipsius

sequeris. Si ego iam non ero, memineris horum verborum meorum, quæ a patre meo tamquam hereditatem carissimam accepi, et sis tuis laudi gloriæque . . .

sequeretur. Si ipse iam non futurus esset, ille (filius) meminisset (meminisse vellet) eorum verborum, quæ ipse a patre suo tamquam hereditatem carissimam accepiisset, et suis laudi gloriæque esset (esse vellet) . . .

Cum mihi haud ignotum sit hunc libellum meum minime perfectum esse, carissimos Collegas maximo cum honore rogo, ut me monitis consiliisque suis adiuvere dignentur. Pro quibus iam nunc ex intimo corde gratias ago.

MAGYARÁZATOK

1. Puszta Abl.
2. Semleges híján a hímneműt használjuk.
3. Gen. -ius, Dat. -i.
4. Akin vagy Amiért (Akiért) bosszút állok: Acc. Ha két Acc. kerülne össze, akkor Amiért: pro Abl.
5. A iam a számnév és a főnév közé szokott kerülni.
6. Ne téveszd össze az agger-ri-s-t az ager-ri-vel!
7. Az intererat, érdekebben állott alak után Conl. praet. imp. áll a mellékmondatban.
8. Csak multidejű alakja van jelenidejű jelentéssel.
9. A 3. decl. melléknevek nem kerülnek Gen.-ba.
10. Vagy: magnam pecuniam.
11. Értelem szerinti egyeztetés.
12. Magyarban mult, latinban jelen.
13. Multidejű általános alany (szenv. praes. perf.).
14. Intro mellett hova kérdésre pusztá Acc.
15. A latin számítás szerint hora secunda, mert reggel hat órától kezdték számítani az időt.
16. Ha a nix jelentése hőtömeg, akkor plur.
17. A tantum a mögé a szó mögé kerül, amely előtt a magyarban áll.
18. Egy láb kb. 30 cm.
19. as = 10 fillér; sestertius = 25 fillér; denarius = 1 P; talentum = 6772 P.
20. Sajátmagáról mondja, tehát: se.
21. Előidejűség kifejezésére a deponens igéknél a part. perf.-ot használjuk.
22. Az inf. inst. pass.-um végzete változatlan marad.
23. ad urbem condendam is jó.
24. Ha nehezebben megy a Consecutio temporum, akkor olvasd el a bp.-i Cisztercita gimnázium 1939—40. évkönyvében dr. Schilling Róger t. úr érdekes cikkét.

25. Sajátmagának kért, tehát: sibi.
26. Saját szüleinek, tehát: suis.
27. Szenvedőleg is jó: ut magistri a discipulis salutentur.
28. Már-már (iam) után az állítmány Ind. praet. imp.
29. Két mult közül az, amelyik előbb történt, Ind. praet. perf. Postquam után azonban ritkán használjuk.
30. Két jövő közül az, amelyik előbb történik, Ind. fut. perf.
31. Célzatos (a célból szenvedett, hogy), tehát: Coni.
32. Egyidejű, tehát: Imp.
33. Célzatos (azért csukták be, hogy ne...), tehát: Coni.
34. Valóban így volt, tehát: Ind.
35. Állítólag, tehát: Coni.
36. Nehogy valaki: ne quis; nehogy valami: ne quid; hogy senki (se): ne quis; hogy semmi (se): ne quid.
37. Quo (minél) után az aliquid-ből az ali rész el szokott maradni.
38. Ha valaki: si quis; ha valami: si quid.
39. Quamquam mintájára használjuk az etsi, tametsi kötőszavakat Ind.-szal.
40. Cum mintájára az ut is Coni.-szal áll.
41. Licet után még mellékidejű főmondati állítmány után is csak Coni. praes. imp. vagy perf. áll a szerint, hogy egyidejű vagy előidejű. Lehetőleg kerülj!
42. V. ő.: Ő (az) láthat: videre potest (cselekvő Inf.).
Ő (az) látható: videri potest (szenvedő Inf.).
43. Tulajdonképen okhatározói mondat. Boldog anya, mert...
44. A felkiáltások többnyire Acc.-ban állanak.
45. Acc. c. Inf. is jó.
46. A multo -are ige mellett azonban Abl. áll, pl.: Iudex latrones morte (exilio) multavit.
47. Latinban többes.
48. Nom. és Abl. egyaránt jó.
49. Tagadó mondatban nem használunk Nom.-os szerkezetet.
50. Az Abl. comp. helyett, éppúgy mint a magyarban, quam kötőszós hasonlító mondatot is használhatunk: Maior sum, quam tu. Lux velocior est, quam sonus. Quis est beatior, quam ego? stb.
51. exempli gratia.

52. A megparancsolni ige helyett -tat, -tet képzős műveltető igét is használhatunk a magyarban. Pl.: Atyám levelet íratott velem. Caesar a táborni megerősítette. Az ilyen műveltető igéket is iubeo-val fordítjuk latinra.
53. ad epistulas Germanicas scribendas is jó.
54. ad frumentum colendum is jó.
55. Vigyázz! Ez futurum és nem praet. imp. (scribebam).
56. Ezt az anya négy szemközti a szobában mondja a rendellenkedő fiának. Tehát senki sem láthatja őket (Irrealis). De ha az utcán mennek, ahol mindenkinek a szeme előtt vannak, akkor: Si quis te videat, te minime laudet (Potentialis).

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	3
------------------	---

I. MONDATRÉSZEK

1. Állítmánykiegészítő:	
a) Kettős Nom. esse, fieri stb. után (J 111 a, E 150)	5
b) Kettős Nom. appellari stb. után (J 111 b, E 150)	6
2. Az állítmánykiegészítő egyezése:	
a) Substantivum mobile (J 112 c, E 149) . . .	7
b) Több alany után (J 112 Elt. b, E 151)	8
c) Személy- és dolognevek vegyesen (J 112 Elt. c, E 151)	9
3. Jelző (J 113, E 219)	9
4. Állítmányi jelző (J 115, E 220)	10
5. Állítmányi értelmező (J 116, E 222)	12
6. Accus. igék mellett a magyartól eltérőleg (J 118, E 156) :	13
7. Accusativus a személytelen igék mellett:	
a) Decet stb. mellett (J 122 a, E 159)	14
b) Miseret stb. mellett (J 122 b, E 159)	16
8. Accusativus loci (J 123 a, E 163)	18
9. Accusativus temporis (J 123 b, E 164,)	20
10. Accusativus mensurae (J 123 d, E 164,)	21
11. Kettős Accusativus:	
a) Appellare stb. mellett (J 125 a, E 161) . . .	22
b) Docere és celare mellett (J 125 b, E 165) . .	24

12. Genitivus proprietatis (J 127, E 213 b)	24
13. Genitivus az interest mellett (J 128, E 213 c) . .	25
14. Genitivus obiectivus főnevek mellett (J 129, E 209)	26
15. Genitivus obiectivus melléknevek mellett (J 130, E 210)	28
16. Genitivus obiectivus participiumok mellett (J 130 jegyz., E 210 c)	29
17. Genitivus qualitatis (J 133, E 211, 214)	30
18. Genitivus quantitatis (J 134, E 211, 214)	31
19. Genitivus partitivus (J 135, E 212)	32
20. Genitivus partitivus számnevek mellett	35
21. Genitivus pretii (J 136, E 215)	35
22. Genitivus memoriae (J 137, E 216)	37
23. Genitivus criminis (J 138, E 217)	38
24. Dativus auctoris (J 142, E 172)	39
25. Dativus commodi igék mellett (J 143 a, E 170) .	40
26. Caveo stb. Acc.-szal (J 143 a jegyz., E 156) . .	41
27. Dativus commodi melléknevek mellett (J 143 b, E 175)	41
28. Utilis stb. mellett ad praep. (J 143 b jegyz., E 175 jegyz.)	42
29. A magyartól eltérően Dativus (J 144, E 173) . . .	43
30. Dativus összetett igék mellett (J 145, E 174) . .	44
31. Dativus finalis (J 147, E 176)	45
32. Ablativus loci hol kérdésre (J 150, E 189—191) .	47
33. Ablativus loci honnan kérdésre (J 151, E 181)	48
34. Ablativus loci hová kérdésre (J 152, E 192) . . .	49
35. Ablativus temporis (J 153, E 195)	50
36. Ablativus causae (J 154, E 185)	51
37. Ablativus auctoris és rei efficientis (J 156—157, E 184, 185, második bekezdés)	53
38. Ablativus copiae és inopiae (J 158, E 186) . . .	54
39. Opus est (J 158 c, E 187)	55
40. Ablativus limitationis (J 159, E 205)	56
41. Ablativus comparationis (J 160, E 188)	58
42. Ablativus modi (J 161, E 201)	59
43. Ablativus instrumenti (J 162, E 198—200) . . .	60

44. Ablativus mensurae (J 163, E 202)	61
45. Ablativus pretii (J 164, E 203)	62
46. Ablativus sociativus (J 165, E 197)	63
47. Ablativus qualitatis (J 166, E 204)	64
48. Locativus (J 167, E 189)	64
49. Accusativus cum infinitivo:	
a) Mondást és gondolást jelentő igék után (J 170 „E 237 a)	65
b) Akarást jelentő igék után (J 170 β, E 237 c)	66
c) Kedélyhangulatot jelentő igék után (J 170 γ, E 237 b)	68
d) Szenvedő egyes 3. sz. és személytelen igék stb. után (J 170 δ és b, E 236)	68
50. Nominativus cum infinitivo (J 172, E 240)	69
51. Participium coniunctum (J 174 α, E 247)	71
52. Participium absolutum (Abl. abs.) (J 174 b, E 248)	73
53. Gerundium (J 176, E 243)	75
54. Gerundiumból gerundivum (J 176 jegyz. 2., E 242)	76
55. Supinum (J 177, E 244)	78

II. MONDATOK TANA

56. Felszólító alanyi és tárgyi mellékmondatok:	
a) Felszólítást, óhajtást stb. jelentő igék után (J 202 α, E 281—282)	80
b) Félést jelentő igék után (J 202 b, E 284 α)	81
c) Akadályozást jelentő igék után (J 202 c, E 288)	82
57. Kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok (J 203, E 286)	83
58. Időhatározói mellékmondatok:	
a) Cum kötőszóval (J 206, E 296)	84
b) Egyéb kötőszavakkal (J 207—211, E 297—299)	85
59. Okhatározói mellékmondatok (J 212, E 291—293)	87
60. Non quod stb. (J 213, E 294)	88
61. Célhatározói mellékmondatok (J 215, E 287)	89
62. Hasonlító mellékmondatok (J 216, E 304)	91
63. Feltételes hasonlító mellékmondatok (J 217, E 305)	92

64. Feltételes mellékmondatok (J 218, E 300) . . .	93
65. Óhajító feltételes mellékmondatok (J 220, E 302) . . .	94
66. Megengedő mellékmondatok (J 221, E 303) . . .	95
67. Következményes mellékmondatok:	
a) Ut kötőszóval (J 222 I., E 289, 284 b)	96
b) Quin kötőszóval (J 222 II., E 290)	98
c) Vonatkozó névmással (J 222 III., E 306—307) . . .	99
68. Jelzői mellékmondatok Coniunctivusszal (J 223, E 306)	101
69. Értelmező mellékmondatok (J 224, E 280)	102
70. Oratio obliqua (J 225, E 313)	103
Magyarázatok	105

